

Filatelista

Časopis saveza filatelista Srbije

Broj 269/270

Beograd, april 2012.

SRBIJAFILA XV

Nacionalna filatelistička izložba
SRBIJAFILA XV

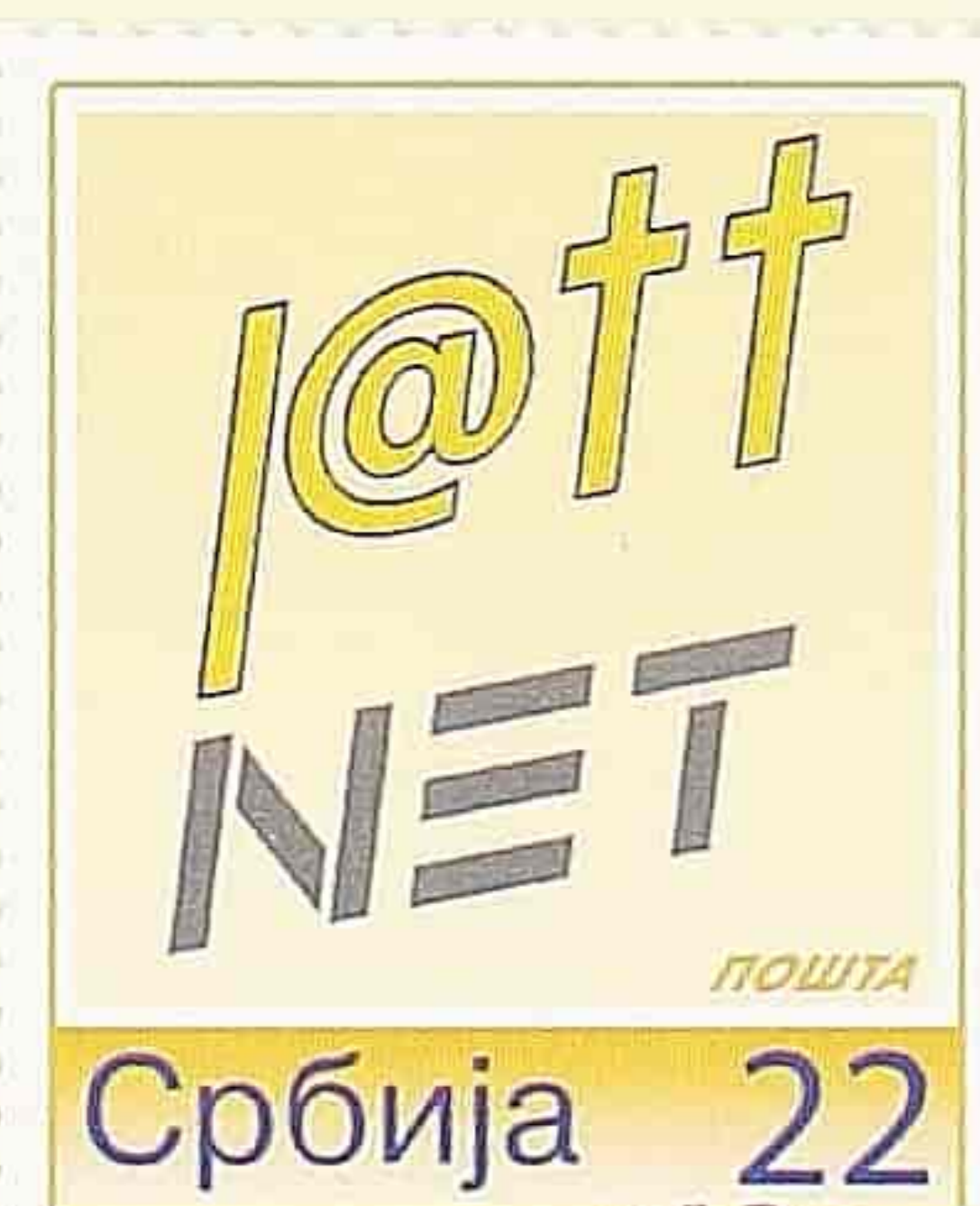
Знамо Вас од кад сте се родили... кад су Вам слали новац на море... и пакете у војску...
знамо Вам пса чувара и да правите добру кафицу... Знамо кад сте се оженили ...
кад сте добили на наградној игри... када смо донели прву пензију... знамо када је било добро...
и кад сте знали за боље дане... Знамо да сте стално на Скајпу... да је она у Америци...
знамо да волите Дискавери... да никада немате времена... и да је лакше платити преко нета...
знамо да је боље са картицама... и знамо да имате одличну пословну идеју.
Знамо да је важно, знамо да је хитно. Знамо да ћемо увек бити ту.

Ко вас познаје боље од нас?

 ПОШТА

Персонализована поштанска марка Ваша лична марка

Персонализована
Ексклузивна
услуга
Поште Србије
Поштанска марка

011/3064-142; 011/3237-084

www.posta.rs

FILATELISTA

ČASOPIS SAVEZA FILATELISTA SRBIJE

ФИЛАТЕЛИСТА FILATELISTA

ЧАСОПИС САВЕЗА ФИЛАТЕЛИСТА СРБИЈЕ

Излази четири пута годишње.
Овај број часописа је бесплатан.

Published four times a year by Union of Philatelists
of Serbia.

Address:

Palmotićeва 2/IV, SER - 11 000 Belgrade
Tel/Fax: +381 (0) 11 323 09 29
PO Box 702

Classifieds: First 20 words Euro 25; each additional
word 50 Euro/cents, IRC accepted.

Unless otherwise stated, all items may be reprinted,
provided that the proper information is given of
source and author.

CIP – Каталогизација у публикацији

Народна библиотека Србије, Београд

656385

ФИЛАТЕЛИСТА: Filatelista часопис Савеза
филателиста Србије / Одговорни уредник В. Д.
Ђорђе Радичевић. - Год., бр. 1 (1949)-.

Београд: Савез филателиста Србије, 1949-. - 23 cm

ISSN 0430-4063 = ФИЛАТЕЛИСТА

(Београд)

COBISS.SR-ID 16523778

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР

Ђорђе Радичевић
Слободан Меанџија
Предраг Антић
Александар Крстић
.....

Рукописи се не враћају.
Марке или други материјал
послат због снимања враћамо
у препорученом писму или по
договору.

Прештампавање дозвољено,
уз навођење извора и аутора,
уколико није другачије наведено.

Издавач:

Савез филателиста Србије

Администрација:
Београд,
Палмотићева 2/IV,
Тел: 011/ 323 09 29

e-mail: philserb@eunet.rs
YU ISSN 0430-4063

Дизајн и графичка обрада:
ЈП ПТТ саобраћаја „Србија”
РЈ „Србијамарка”,
Београд, Палмотићева 2/V,
Тел: 011/ 323 19 52

Штампа:
ЈП ПТТ саобраћаја „Србија”
РЈ „Хибридна пошта”

Тираж: 500 ком

SADRŽAJ

Dorđe Radičević STRANICA UREDNIŠTVA.....	5
Slobodan Meandžija FILATELISTIČKA IZLOŽBA BEOGRADFILA I.....	7
Pošta Srbije - RJ „Srbijamarka” PRIGODNA IZDANJA POŠTE SRBIJE U 2011. GODINI.....	9
Pošta Srbije - RJ „Srbijamarka” RAZVOJ FILATELIJE KOD NAJMLAĐIH KORISNIKA.....	18
Prim. dr Aleksandar Brusin SPECIJALIZACIJA FRANKO MARAKA „PARTIZANSKI MOTIVI” – GREŠKE (NASTAVAK IZ PROŠLOG BROJA).....	21
IN MEMORIAM	33
Milan Vukosavljević UPOTREBA MARAKA I FRANKIRANJE U DRŽAVNOJ ZAJEDNICI SRBIJA I CRNA GORA.....	34

Dorđe Radičević

STRANICA UREDNIŠTVA

I ovoga puta, ne zadugo posle prethodnog dvobroja (267/268) s kraja oktobra 2011. godine, evo nas ponovo pred narednim dvobrojem našeg zvaničnog organa i stručnog časopisa. Kao i u prethodnim prilikama, ograničeni prostor koji imamo kao uredništvo, iskoristićemo za pregled aktivnosti kojima smo se bavili i koje su pred nama.

Prethodna godina je prva po redu u kojoj je naša filatelistička organizacija – društva i klubovi, nastavila da radi prema novim zakonskim rešenjima o udruživanju. Većina društava učinila je potreban trud i napor da u tom smislu uskladi svoja osnivačka akta i rad sa novim rešenjima, a imamo i pozitivan primer registrovanja novih društava. Na drugoj strani, sa žaljenjem konstatujemo da su u ovom postupku neka renomirana društva izgubila mogućnost usklađivanja poslovanja sa novim zakonom i čini se da do daljeg kod njihovih dosadašnjih članova nema dovoljno snage i entuzijazma da nastave rad. Sa naše strane, pratićemo situaciju i pokušati da na svaki način pomognemo njihovu obnovu, ako je to moguće. U Savezu se aktivnost na primeni novog zakona nastavlja, jer nam je ostao neobavljen posao oko izbora organa i imenovanja rukovodstva saglasno novom statutu. Niz poslova, među kojima je i organizacija Beogradfile I, privremeno su odložili izbornu skupštinu SFS. Na poslednjoj sednici Predsedništva krajem ovog januara dogovoreno je da se izborna skupština održi početkom maja. Tom prilikom održaće se najpre i redovna sednica skupštine, na kojoj će se usvojiti godišnji račun SFS za 2011. godinu, koji je u međuvremenu uredno pripremljen i predat nadležnim institucijama.

Uz brojne pojedinačne poslove na unutrašnjem i međunarodnom planu, koje kao Savez redovno moramo izvršavati, moramo i u uredničkoj reči kao centralni događaj iz protekle godine istaći BEOGRAD-FILU I.

Ova izložba nam je još jednom pokazala da iza naše filatelističke organizacije stoji veliko iskustvo u pripremi ovakvih, ni malo jednostavnih, manifestacija i što je jednako važno, da za to uživamo društvenu i materijalnu podršku. JP PTT saobraćaja „Srbija” je tim povodom pokazalo sa koliko pažnje, zanimanja i rada želi i može da da filateliji potreban značaj. Reči generalnog direktora Pošte Srbije Gorana Ćirića na otvaranju te izložbe, pokazuju da će i u vremenu pred nama, naša poštanska organizacija kulturnu, obrazovnu i opšte društvenu dimenziju poštanske marke i istorije trajno podsticati i negovati. Na svaki način se može konstatovati da ta izložba po svom sadržaju i kvalitetu zaslužuje visoke ocene i da je protekla bez ikakvog incidenta bilo koje vrste. Da ne pominjemo značajnu materijalnu podršku nekolicine naših kolega, bez koje se ne bi mogli upustiti u ovu aktivnost.

Aktivnost organa i rukovodstva saveza na unutrašnjem planu bila je do kraja godine usmerena na očuvanju kvaliteta naše organizacije i podsticanju aktivnosti u filateliji kao kolekcionarstvu u svim njegovim oblicima. Treba pomenuti da su se u dosta kratkom periodu formirale mnoge nove kolekcije i ekspanati, kako u klasičnim takmičarskim klasama tako recimo i u tematici. Održavaju se redovni nedeljni i periodični skupovi i sajmovi filatelista u Beogradu i Novom Sadu. Imali smo zapažene skupove i prigodne izložbe u nekoliko filatelističkih društava, prigodom njihovih jubileja, pri čemu posebno ističemo Bački Petrovac, ne želeći da se zamerimo drugima. Nastojaćemo da na svaki način održimo i unapredimo bavljenje našim toliko potrebnim hobijem i u sredinama gde ne postoji organizovan filatelistički život.

Na međunarodnom planu smo udovoljili svim predviđenim formalnim obavezama, kako u okviru evropske, tako i svetske filatelističke organizacije – FIP. Kada su u pitanju međunarodne izložbe, primetna je izvesna redukcija broja većih izložbi, kao i sve češće kombinovanje nacionalnih izložbi uz prisustvo stranih izlagača, što je dobrim delom posledica trenutne ekonomske situacije u svetu.

U ovoj godini očekuje nas niz međunarodnih nastupa naših filatelista, BALKANFILA u Mariboru, te izložbe u Parizu i Džakarti, kao i kongresi obe federacije, uz prigodne seminare iz raznih oblasti odnosno takmičarskih klasa.

Za nas filateliste u ovoj godini poseban značaj ima predstojeća SRBIJAFILA XV – Nacionalna izložba sa međunarodnim učešćem, koju zajedno sa Poštom Srbije održavamo u znaku još značajnije poštanske konferencije evropskih zemalja u Beogradu. Prisustvo značajnih gostiju iz brojnih zemalja Evrope, više vrhunskih svetskih kolekcionara i ekspanata, kao i naš takmičarski deo izložbe, predstavljaju filatelistički događaj od prvorazrednog značaja i u širim okvirima.

Na kraju, želimo da istaknemo da je sadržaj ovog dvobroja posvećen stručnim i promotivnim temama iz novije i savremene filatelije i poštanske istorije. Kroz dva duža naslova, od kojih je jedan započet u prethodnom dvobroju, nastojimo da povećamo interesovanje za te novije filatelističke teme i očekujemo da će se takve teme ubrzo naći i kao izlagački materijal na našim filatelističkim izložbama.

Slobodan Meandžija

FILATELISTIČKA IZLOŽBA BEOGRADFILA I

U skladu sa Pravilnikom izložbe, usvojenim na sednici Organizacionog odbora održanoj 27. jula 2011. održana je prva filatelistička izložba pod nazivom BEOGRADFILA I, od 25. do 30. oktobra 2011. u umetničkom paviljonu „Cvijeta Zuzorić” na Malom Kalemegdanu u Beogradu.

Zahvaljujući dobroj volji i razumevanju gradonačelnika, gospodina Dragana Đilasa, Grad Beograd se prihvatio pokroviteljstva ove izložbe, odobravajući da ona nosi ovaj naziv, sa željom da dobije tradicionalan karakter. Pošta Srbije, sa čelnim čovekom, generalnim direktorom Goranom Ćirićem obezbedila je svu neophodnu logističku, tehničku i svaku drugu vrstu pomoći u organizaciji ove manifestacije.

Izložbu u paviljonu Cvijeta Zuzorić otvorio je generalni direktor Pošte Srbije Goran Ćirić, koji je tom prilikom izrazio veliko zadovoljstvo zbog organizovanja jedne ovakve manifestacije, najavivši u svom obraćanju veoma skorbu organizaciju međunarodnog susreta filatelista, upravo u našem gradu, na tradicionalnoj manifestaciji SRBIJAFILA.

Samo otvaranje izazvalo je veliko interesovanje ljubitelja poštanske marke. Na svečanom otvaranju, generalni direktor Ćirić pustio je u opticaj i filatelističko izdanje u čast 25. oktobra, Međunarodnog dana marke – prigodnu poštansku marku pod nazivom „Dan marke – 2011” čiji je motiv posvećen upravo prvoj beogradskoj filatelističkoj izložbi BEOGRADFILA. Autor ove marke je grafički dizajner Jakša J. Vlahović, kreator maraka RJ „Srbijamarka”, koji je likovno rešenje za ovu marku kreirao uz stručnu pomoć i saradnju Predraga Antića, predsednika Organizacionog odbora filatelističke izložbe BEOGRADFILA I.

Posebnu pažnju na svečanom otvaranju izazvao je jedan razred učenika Srednje tehničke PTT škole koji su na otvaranje došli u pratnji svog razrednog starešine. Budući poštari pokazali su veliko zanimanje za izložene eksponate, a iskoristili su i priliku da se upoznaju sa kreatorom maraka, dizajnerom Jakšom Vlahovićem.

Na filatelističkoj manifestaciji BEOGRADFILE koja je bila takmičarskog karaktera, izloženo je oko pedeset filatelističkih zbirki iz naše zemlje i zemalja regiona. Van takmičarske konkurencije, Pošta Srbije, Pošte Srpske i poštanska uprava Mađarske prikazale su nova prigodna filatelistička izdanja.

Uz ekstremno veliki napor i entuzijazam malog broja ljudi, angažovanih na ostvarivanju ovog prilično zahtevnog projekta, u izuzetno kratkom vremenskom periodu, stekli su se uslovi da se postojeće, dotrajale vitrine, kupljene za održavanje BALKANFILE XI u Novom Sadu daleke 1987. godine, ponovo stave u funkciju nabavkom novog stakla, podloge i plastike.

Ova izložba je održana u predviđenom, odnosno planiranom roku. Glavni cilj je bio promovisanje novih izložaka za sticanje kvalifikacija koje omogućuju učestvovanje na međunarodnim izložbama. Intenzivne i sveobuhvatne pripreme za održavanje BEOGRADFILE I počele su od juna 2011. godine, a trajale su sve do otvaranja izložbe. Istovremeno su se održavali brojni sastanci Organizacionog odbora, uz prisustvo čelnih ljudi Srbijamarke, PTT Muzeja, JP PTT saobraćaja „Srbija“, kao i predstavnika pavi-ljona Cvijeta Zuzorić.

Po svim merilima, izložba je vešto koncipirana, dobro pripremljena i uspešno održana.

Osnovni zadaci Organizacionog odbora su prvenstveno bili obezbeđivanje finansijskih i materijalnih sredstava, izlagačkog prostora, osposobljavanje vitrina, kao i promovisanje filatelije kod odrasle populacije i naročito među omladinom. Taj aspekt uključuje selekciju izložaka, imenovanje komesara i članova žirija, opremu kataloga, organizovanje Palmaresa.

To takođe obuhvata osmišljavanje i usvajanje logotipa izložbe, prigodne marke, žiga i koverta, pozivnice, plakate, smeštaj stranih gostiju, organizovanje pratećih sadržaja koji upotpunjuju ovakvu filatelističku manifestaciju. Pravilnik izložbe je usaglašen prema standardima FIP i FEPE i shodno tome u takmičarskoj kategoriji postoji šest klasa: poštanska istorija, tradicionalna filatelija, poštanske celine, aerofilatelija, tematska filatelija i literatura. U netakmičarsku klasu ulaze specijalno pozvani izlagači i počasni izložci.

Predviđene medalje su: velika zlatna, zlatna, velika pozlaćena, velika srebrna, srebrna, posrebrna, bronzana i diploma o učešću na izložbi.

Izložba je održana pod pokroviteljstvom grada Beograda i gradonačelnika gospodina Đilasa. Predsednik Organizacionog odbora je bio Predrag Antić, komesar izložbe Aleksandar Krstić, predsednik žirija Nikola Ljubičić, a članovi Miomir Arsić i Milan Vujović, a sekretar Nebojša Dubajić.

Prateća manifestacija pomenute izložbe, pod nazivom „Inventar originala“ je održana zahvaljujući razumevanju i podršci Sekretarijata za kulturu Grada Beograda. Tom prilikom je prezentirana istorija pošte na tlu Beograda i Srbije, iz predfilatelističkog perioda.

Tokom izložbe održana su dva seminar, u cilju sticanja i širenja znanja kao i promovisanja filatelije kao i stvaranja novih zbirki, naročito u domenu tematske filatelije koja kod nas nije dovoljno razvijena i nezasluženo je potisnuta u drugi plan. Seminar održan 26. oktobra vođen je od strane uvaženog gosta iz Slovenije Petra Suhadolca, koji je tom prilikom vešto i uspešno prezentirao nove tendencije i FIP pravila u stvaranju zbirke u okviru tematske filatelije. Seminar o predfilateliji u Srbiji održan je 28. oktobra, u okviru projekta „Inventar originala“, koga je prezentirao Miomir Arsić. Oba seminar su bila prilično posećena.

Na izložbi su prezentirane desetine eksponata koji obuhvataju sve periode naše istorije, počevši od doba predfilatelije, preko perioda Kneževine i Kraljevine Srbije, različitih perioda Jugoslavije, uključujući i periode učestalih ratova i okupacija. Ovako burna istorija dovela je do uspona u sakupljačkom i istraživačkom radu koji je rezultirao velikim brojem publikacija vezanih za razvoj filatelije. Shodno tome naši filatelisti su spremni da izlažu na međunarodnim izložbama gde osvajaju najviša priznanja i prestižne nagrade. Nažalost, pokazuje se da nam nedostaje veći broj mladih i novih izlagača koji bi pokrivali i neke druge izlagačke klase, koje nisu dovoljno zastupljene u našoj filateliji. S druge strane održavanje ovakvih izložbi podstiče rad na unapređenju organizovane filatelije i sve prednosti koje ona pruža, na obezbeđenju stručne pomoći izlagačima u pripremanju izložaka kao i širenja baze izlagača. U narednom periodu, pored navedenog, svakako se treba angažovati na osposobljavanju većeg broja

internacionalnih sudija, koji bi ceneći objektivnost, više zastupali interes naše zemlje na međunarodnim izložbama. U prošlosti smo imali iskustvo da smo prilikom ocenjivanja dobijali manji broj poena na izložbama gde nije bilo naših predstavnika u sudijskom timu. U vezi s tim je svakako potreban rad na većoj zastupljenosti naših predstavnika u telima i komisijama svetske i evropske filatelističke organizacije.

Po klasama prikazan je sledeći broj izložaka:

Tradicionalna filatelija	2
Poštanska istorija	10
Poštanske celine	2
Tematska filatelija	5
Aerofilatelija	1
Literatura	6
Izložci na jednoj vitrini	10

Nažalost, neke takmičarske klase nisu bile zastupljene na ovoj izložbi, kao ni period nove Jugoslavije koji ima obilje materijala. U odnosu na ranije izložbe porastao je broj eksponata na jednoj vitrini što je svakako ohrabrujuće. Takođe je zapažen priličan broj novih kvalitetnih izložaka. Mora se priznati da i dalje postoji primetna razlika u kvalitetu pojedinih izlagačkih klasa.

Velike zlatne medalje su dobili Aleksandar Boričić, Zoran Stepanović i Nikola Maraković.

Zlatne medalje su pripale Predragu Antiću, Aleksandru Boričiću, Peri Vujoviću, Mihajlu Kneževiću, Aleksandru Krstiću, Zoranu Stepanoviću i Zoranu Šafaru.

GRAND PRIX izložbe je dobio Aleksandar Boričić.

Pošta Srbije - RJ „Srbijamarka”

PRIGODNA IZDANJA POŠTE SRBIJE U 2011. GODINI

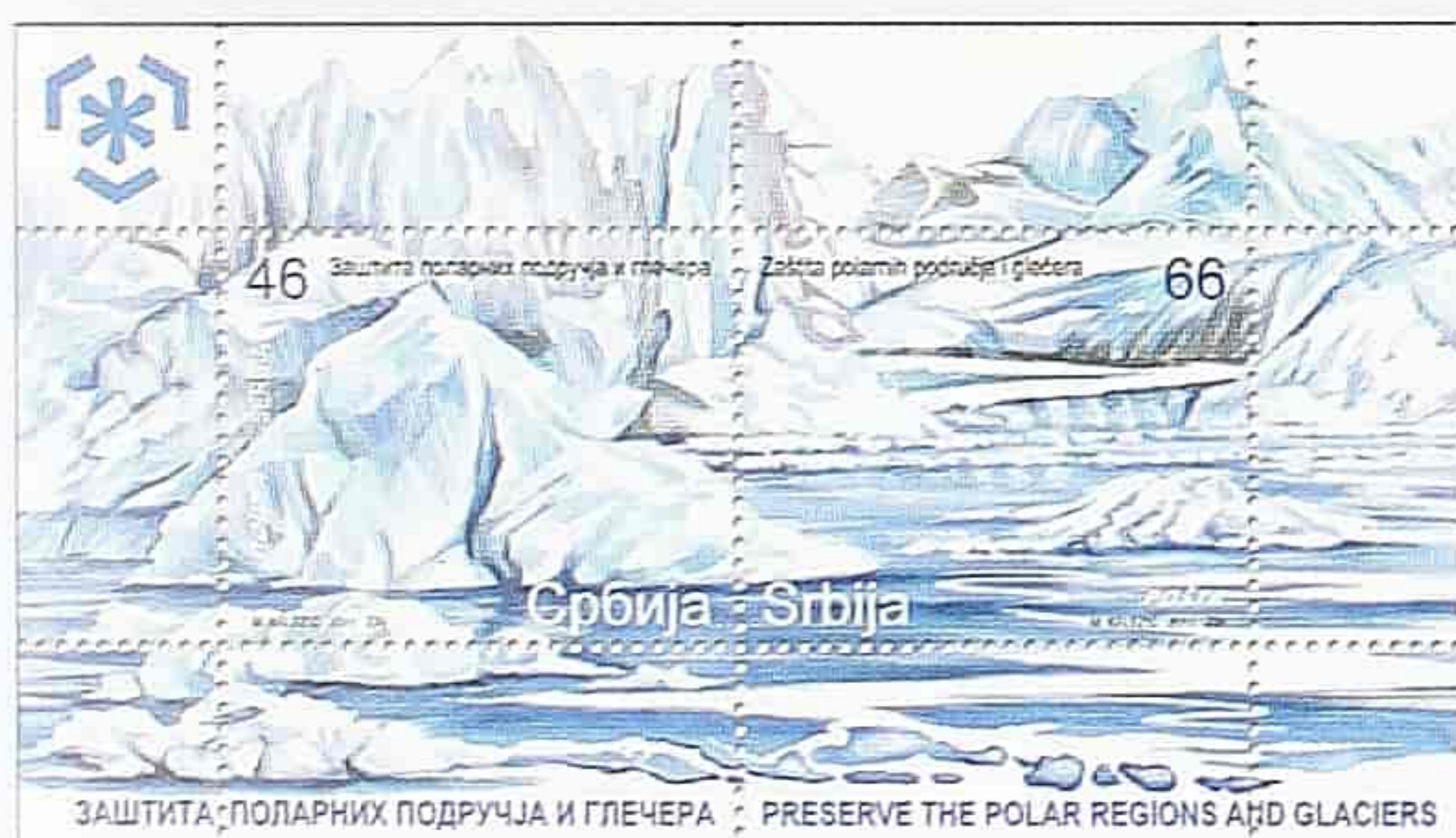
U 33 izdanja prigodnih poštanskih maraka koje je Pošta Srbije objavila, a RJ „Srbijamarka” umetnički i tehnički realizovala u 2011. godini, objavljeno je ukupno 57 prigodnih poštanskih maraka, među kojima i jedan blok i jedan karnet. Prema već ustaljenom običaju, i marke iz produkcije za 2011. godinu štampane su u beogradskom Zavodu za izradu novčanica, odnosno novosadskoj štampariji „Forum”. Motivi su, u skladu sa Programom izdavanja prigodnih poštanskih maraka za 2011. godinu pokrili najraznovrsniji niz tema, počev od tradicionalnih poput Božića, Uskrasa, Radosti Evrope, Umetnosti, pa do izdanja posvećenih značajnim datumima nacionalne istorije, umetnosti ili institucija od nacionalnog značaja (godišnjica rođenja Laze Lazarevića, muzička škola „Stanković”, Gimnazija „Bora Stanković” u Vranju, Srpsko pozorište u Novom Sadu...).

Već dobro poznatom i afirmisanom dizajnerskom timu „Srbijamarke” koji čine mr Marina Kalezić, akademski slikar, Nadežda Skočajić, akademski slikar-grafičar, Jakša J. Vlahović, akademski slikar-grafičar, Marija Dokmanović, akademski slikar-grafičar, pridružio se u protekloj godini i akademski slikar Boban Savić – Geto, koji je prvo sredinom godine pobedio na likovnom konkursu za zajedničko izdanje Srbija – Mađarska (200 godina rođenja Franca Lista), a potom se, kao član kreatorskog tima „Srbijamarke” i zvanično predstavio svojom likovnom kreacijom za prigodno izdanje 100 godina prvog srpskog igranog filma „Život i dela besmrtnog vožda Karađorđa”.

U nastavku vam predstavljamo kompletnu produkciju prigodnih izdanja za 2011. godinu.

PREGLED PRIGODNIH IZDANJA POŠTANSKIH MARAKA ZA 2011. GODINU

31.01.2011. ZAŠTITA POLARNIH PODRUČJA I GLEČERA

Idejno-likovno rešenje: Marina Kalezić; broj maraka u bloku: 2; dimenzije marke: 37,5 x 30 mm; dimenzije bloka: 105 x 60 mm; vrsta štampe: dvobojni offset 4/0; vrsta papira: PVA gumirani – 102 gr/m²; zupčanje 13^{1/4}; nominalna vrednost maraka u bloku: 46,00 RSD, 66,00 RSD; nominalna vrednost bloka: 112,00 RSD

FDC: 1,

Kat. br. 423 tiraž 25.000

Kat. br. 424 tiraž 25.000

Blok 9 tiraž 25.000

07.02.2011. LUNARNI HOROSKOP – GODINA ZECA

Idejno-likovno rešenje: Mia Lužajić; broj maraka u seriji: 2; tabak: 25; dimenzije marke: 37,5 x 30 mm; vrsta štampe: višebojni offset 4/0; vrsta papira: PVA gumirani – 102 gr/m²; zupčanje 13^{1/4}; nominalna vrednost maraka: 22,00 RSD, 55,00 RSD

FDC: 1,

Kat. br. 425 tiraž 175.000

Kat. br. 426 tiraž 25.000

Godina zeca
07.02.2011.

09.02.2010. 145 GODINA OD ULASKA SRBIJE U ITU

Idejno-likovno rešenje: Nadežda Skočajić; broj maraka: 1; tabak: 8 + vinjeta; dimenzije marke: 35 x 31,9 mm; vrsta štampe: višebojni offset 4/0; vrsta papira: PVA gumirani – 102 gr/m²; zupčanje 13¼; nominalna vrednost marke: 46,00 RSD

FDC: 1

Kat. br. 427 tiraž 25.000

25.02.2011. UMETNOST

Idejno-likovno rešenje: Jakša J. Vlahović; broj maraka u seriji: 4; tabak: 10; dimenzije marke 35 x 29 mm; vrsta štampe: višebojni offset 4/0; vrsta papira: PVA gumirani – 102 gr/m²; zupčanje 13¼; nominalna vrednost maraka: 22,00RSD, 33,00 RSD, 44,00 RSD, 66,00 RSD,

FDC: 4

Kat. br. 428 tiraž 65.000

Kat. br. 429 tiraž 65.000

Kat. br. 430 tiraž 65.000

Kat. br. 431 tiraž 65.000

15.03.2010. 100 GODINA MUZIČKE ŠKOLE STANKOVIĆ

Idejno-likovno rešenje: Nadežda Skočajić; broj maraka: 1; tabak: 25; dimenzije marke: 35 x 29 mm; vrsta štampe: višebojni offset 4/0; vrsta papira: PVA gumirani – 102 gr/m²; zupčanje 13¼; nominalna vrednost marke: 22,00 RSD

FDC: 1

Kat. br. 432 tiraž 65.000

25.03.2011. VASKRS

Idejno-likovno rešenje: Nadežda Skočajić; broj maraka u seriji: 2; tabak: 25; dimenzije marke 29 x 42 mm, vrsta štampe: višebojni offset 4/0; vrsta papira: PVA gumirani – 102 gr/m²; zupčanje 13¼; nominalne vrednosti maraka: 22,00 RSD, 112,00 RSD

FDC: 1

Kat. br. 433 tiraž 215.000

Kat. br. 434 tiraž 25.000

28.03.2011. 150 GODINA SRPSKOG NARODNOG POZORIŠTA U NOVOM SADU

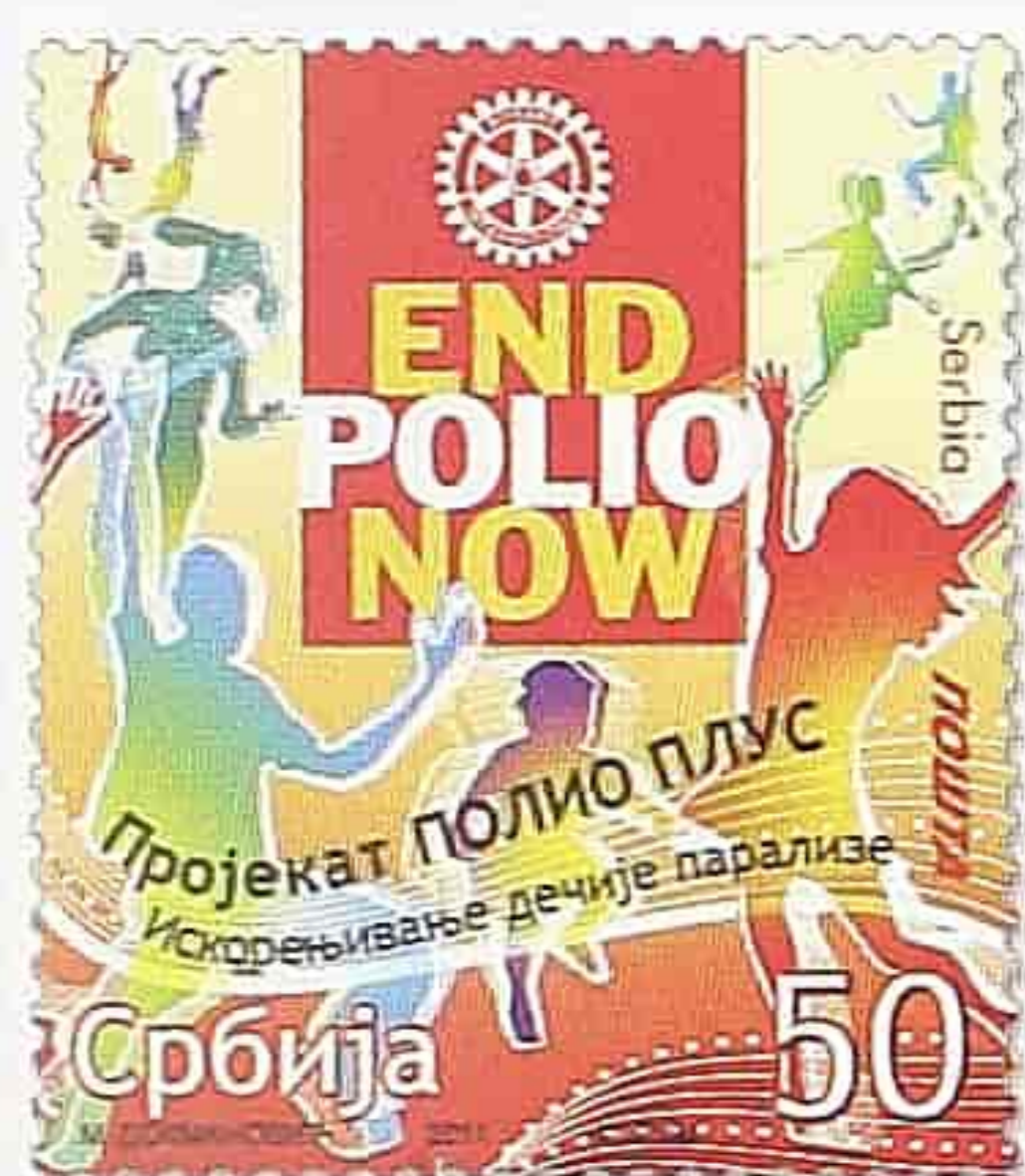
Idejno-likovno rešenje: Nadežda Skočajić; broj maraka: 1; tabak: 24 + vinjeta; dimenzije marke: 42 x 29 mm; vrsta štampe: višebojni offset 4/0; vrsta papira: PVA gumirani – 102 gr/m²; zupčanje 13¼; nominalne vrednosti maraka: 22,00 RSD

FDC: 1

Kbr. 435 tiraž

150 година од оснивања
Српског народног позоришта
у №.65.000

31.03.2011. PROJEKAT „POLIO PLUS” – ISKORENJIVANJE DEČIJE PARALIZE

Idejno-likovno rešenje: Marija Dokmanović; broj maraka: 1; tabak: 10; dimenzije marke: 30,45 x 35 mm; vrsta štampe: višebojni offset 4/0; vrsta papira: PVA gumirani – 102 gr/m²; zupčanje 13¼; nominalna vrednost marke: 50,00 RSD

FDC: 1

Kat. br. 436 tiraž

25.000

04.04.2011. ZAŠTIĆENE ŽIVOTINJSKE VRSTE

Idejno-likovno rešenje: Marina Kalezić; broj maraka u seriji: 4; tabak: 20; dimenzije marke: 35 x 31,9 mm; vrsta štampe: offset 4/0; vrsta papira: PVA gumirani – 102 gr/m²; zupčanje 13¼; nominalna vrednost maraka: 22,00 RSD, 33,00 RSD, 44,00 RSD, 66,00 RSD

FDC: 2

Kat. br. 437 tiraž

65.000

Kat. br. 438 tiraž

65.000

Kat. br. 439 tiraž

65.000

Kat. br. 440 tiraž

65.000

15.04.2011. MEĐUNARODNA GODINA BIOLOŠKE RAZLIKOSTI (IYB)

Idejno-likovno rešenje: Nadežda Skočajić; broj maraka: 1; tabak: 8 + vinjeta; dimenzije marke: 42 x 29 mm; vrsta štampe: višebojni offset 4/0; vrsta papira: PVA gumirani – 102 gr/m²; zupčanje 13¼; nominalna vrednost marke: 50,00 RSD

FDC: 1;

CM: 1

Kat. br. 441 tiraž

25.000

05.05.2011. EVROPA – ŠUME

Idejno-likovno rešenje: Nadežda Skočajić; broj maraka u seriji: 2; tabak: 8 + vinjeta; dimenzije marke: 42 x 33,5 mm; vrsta štampe: višebojni offset 4/0; vrsta papira: PVA gumirani – 102 gr/m²; zupčanje 13¼; nominalna vrednost marke: 33,00 RSD, 66,00 RSD

FDC: 1;

Kat. br. 442 tiraž 100.000

Kat. br. 443 tiraž 100.000

06.05.2011. 100 GODINA SAVEZA IZVIĐAČA SRBIJE

Idejno-likovno rešenje: Marija Dokmanović; broj maraka: 1; tabak: 10; dimenzije marke: 35 x 29 mm; vrsta štampe: višebojni offset 4/0; vrsta papira: PVA gumirani – 102 gr/m²; zupčanje 13¼; nominalne vrednosti maraka: 22,00 RSD,

FDC: 1

Kat. br. 444 tiraž 100.000

10.05.2011. 130 GODINA GIMNAZIJE BORA STANKOVIĆ U VRANJU

Idejno-likovno rešenje: Jakša J. Vlahović; broj maraka: 1; tabak: 25; dimenzije marke: 30 x 35 mm; vrsta štampe: višebojni offset 4/0; vrsta papira: PVA gumirani – 102 gr/m²; zupčanje 13¼; nominalne vrednosti maraka: 22,00 RSD

FDC: 1

Kat. br. 445 tiraž 25.000

13.05.2011. 160 GODINA OD ROĐENJA PISCA I LEKARA LAZE LAZAREVIĆA

Idejno-likovno rešenje: Marina Kalezić; broj maraka: 1; tabak: 25; dimenzije marke: 29 x 35 mm; vrsta štampe: višebojni offset 4/0; vrsta papira: PVA gumirani – 102 gr/m²; zupčanje 13¼; nominalna vrednost marke: 22,00 RSD

FDC: 1

Kat. br. 446 tiraž 25.000

27.05.2011. FLORA

Idejno-likovno rešenje: Marija Kalezić; broj maraka u seriji: 4; tabak: 20; dimenzije marke: 35 x 31,9 mm; vrsta štampe: offset 4/0; vrsta papira: PVA gumirani – 102 gr/m²; zupčanje 13¼; nominalna vrednost maraka: 22,00 RSD, 33,00 RSD, 44,00 RSD, 66,00 RSD

FDC: 2

Kat. br. 447 tiraž 65.000

Kat. br. 448 tiraž 65.000

Kat. br. 449 tiraž 65.000

Kat. br. 450 tiraž 65.000

03.06.2011. 30 GODINA OD OTKRIVANJA AIDS-A

Idejno-likovno rešenje: Nadežda Skočajić; broj maraka: 1; tabak: 10; dimenzije marke: 31,9 x 35 mm; vrsta štampe: višebojni offset 4/0; vrsta papira: PVA gumirani – 102 gr/m²; zupčanje 13¼; nominalna vrednost marke: 50,00 RSD

FDC: 1;

Kat. br. 451 tiraž 25.000

03.06.2011. DIGITALNA SRBIJA

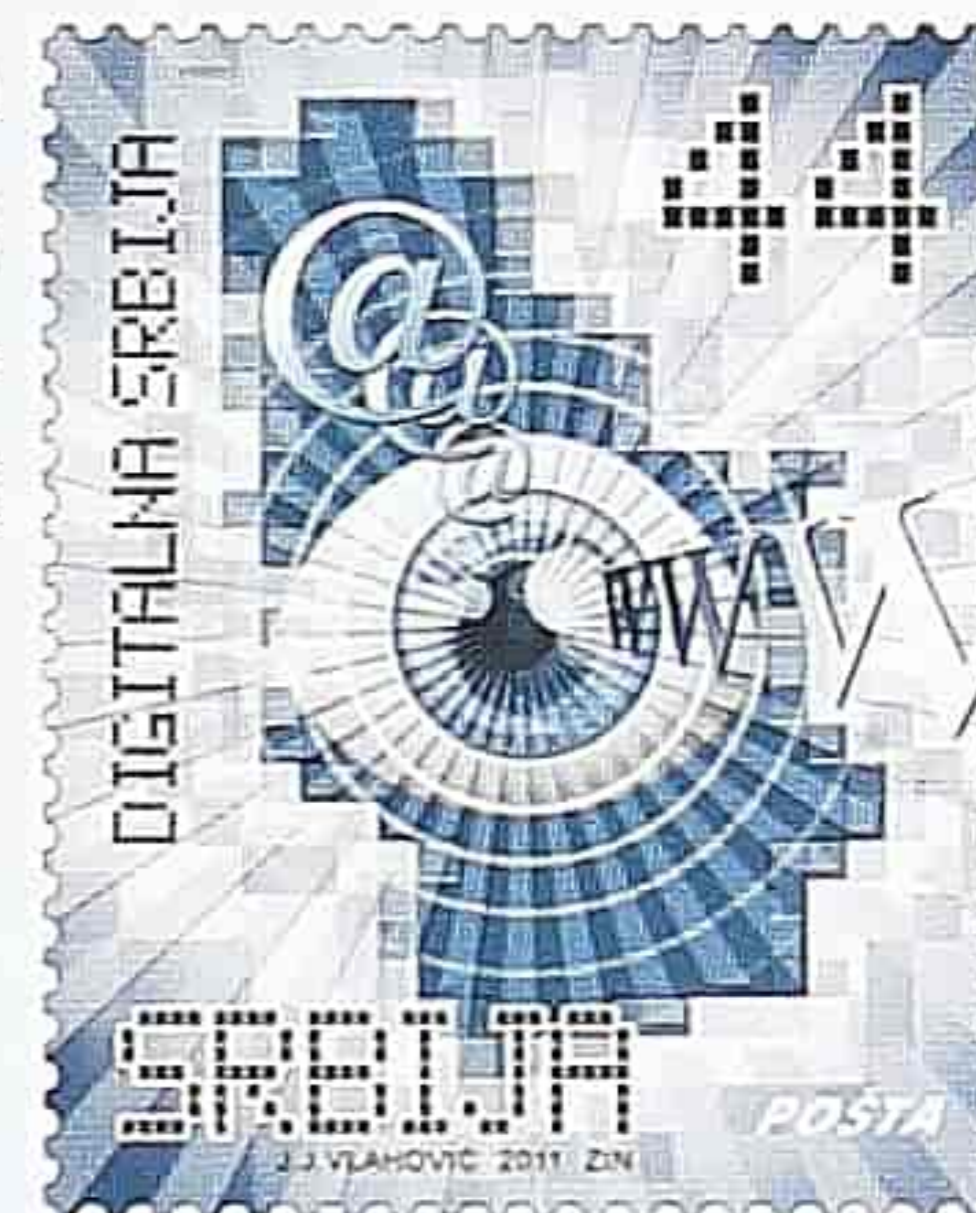

Idejno-likovno rešenje: Jakša J. Vlahović; broj maraka u seriji: 2; tabak: 25; dimenzije marke: 30 x 37,5 mm; vrsta štampe: višebojni offset 4/0; vrsta papira: PVA gumirani – 102 gr/m²; zupčanje 13¼; nominalna vrednost marke: 22,00 RSD, 44,00 RSD

FDC: 1;

Kat. br. 452 tiraž 200.000

Kat. br. 453 tiraž 200.000

13.06.2011. EVROPSKA ZAŠTITA PRIRODE

Idejno-likovno rešenje: Marija Kalezić; broj maraka u seriji: 2; tabak: 8 + vinjeta; dimenzije marke: 29 x 35mm; vrsta štampe: višebojni offset 4/0; vrsta papira: PVA gumirani – 102 gr/m²; zupčanje 13¼; nominalne vrednosti maraka: 22,00 RSD, 46,00 RSD

FDC: 1

Kat. br. 454 tiraž 200.000

Kat. br. 455 tiraž 25.000

14.06.2011. 200 GODINA OD ROĐENJA FRANCA LISTA

Idejno-likovno rešenje: Boban Savić Geto; grafička realizacija marke: Nadežda Skočajić; broj maraka: 1; tabak: 8 + vinjeta; dimenzije marke: 42 x 42,05 mm; vrsta štampe: višebojni offset 4/0; vrsta papira: PVA gumirani – 102 gr/m²; zupčanje 13¼; nominalne vrednosti maraka: 50,00 RSD

FDC: 1

Kat. br. 456 tiraž

45.000

14.06.2011.

20.06.2011. НАУКА – MOSTOVI

Idejno-likovno rešenje: Marina Kalezić; broj maraka u seriji: 3; tabak: 25; dimenzije marke: 42 x 31,9 mm; vrsta štampe: višebojni offset 4/0; vrsta papira: PVA gumirani – 102 gr/m²; zupčanje 13¼; nominalna vrednost marke: 22,00 RSD, 44,00 RSD, 46,00 RSD

FDC: 1; CM: 3

Kat. br. 457 tiraž

100.000

Kat. br. 458 tiraž

25.000

Kat. br. 459 tiraž

25.000

01.07.2011. MUZEJSKI EKSPONATI – 100 GODINA PRAZNIKA „DUŽIJANCA”

Idejno-likovno rešenje: Nadežda Skočajić; broj maraka u seriji: 2; tabak: 9 + vinjeta; dimenzije marke: 30,45 x 42 mm; vrsta štampe: višebojni offset 4/0; vrsta papira: PVA gumirani – 102 gr/m²; zupčanje 13¼; nominalna vrednost marke: 22,00 RSD, 55,00 RSD

FDC: 1

Kat. br. 460 tiraž

65.000

Kat. br. 461 tiraž

25.000

12.07.2011. 75 GODINA ZOOLOŠKOG VRTA U BEOGRADU

Idejno-likovno rešenje: Nadežda Skočajić; broj maraka u seriji: 1 + karnet 4 marke; tabak: 25 + četverac; dimenzije marke: 42 x 31,9 mm; dimenzije četverca: 100,6 x 120 mm; vrsta štampe: višebojni offset 4/0; vrsta papira: PVA gumirani – 102 gr/m²; zupčanje 13¼; nominalna vrednost marke: 22,00 RSD, 33,00 RSD, 44,00 RSD, 46,00 RSD, 55,00 RSD

FDC: 2

Kat. br. 462 tiraž 200.000

Kat. br. 463 tiraž 20.000

Kat. br. 464 tiraž 20.000

Kat. br. 465 tiraž 20.000

Kat. br. 466 tiraž 20.000

20.07.2011. 50 GODINA AVIONA „SOKO GALEB”

Idejno-likovno rešenje: Jakša J. Vlahović; broj maraka: 1; tabak: 8 + vinjeta; dimenzije marke: 35 x 23,2 mm; vrsta štampe: višebojni offset 4/0; vrsta papira: PVA gumirani – 102 gr/m²; zupčanje 13¼; nominalna vrednost marke: 50,00 RSD

FDC: 1

Kat. br. 467 tiraž 25.000

01.09.2011. 50 GODINA OD ODRŽAVANJA PRVE KONFERENCIJE POKRETA NESVRSTANIH ZEMALJA

Idejno-likovno rešenje: Jakša J. Vlahović; broj maraka: 1; tabak: 25; dimenzije marke: 30 x 36 mm; vrsta štampe: višebojni offset 4/0; vrsta papira: PVA gumirani – 102 gr/m²; zupčanje 13¼; nominalna vrednost marke: 22,00 RSD

FDC: 1

Kat. br. 468 tiraž 100.000

20.09.2011. EVROPSKO ODBOJKAŠKO PRVENSTVO ZA SENIORKE CEV 2011 ITALIJA – SRBIJA

Idejno-likovno rešenje: Jakša J. Vlahović; broj maraka u seriji: 1; tabak: 8 + vinjeta; dimenzije marke: 42 x 34,8 mm; vrsta štampe: višebojni offset 4/0; vrsta papira: PVA gumirani – 102 gr/m²; zupčanje 13¼; nominalna vrednost marke: 46,00 RSD

FDC: 1

Kat. br. 469 tiraž 50.000

30.09.2011. RADOST EVROPE

Idejno-likovno rešenje: Marina Kalezić; broj maraka: 1; tabak: 8 + vinjeta; dimenzije marke: 35 x 29 mm; vrsta štampe: višebojni offset 4/0; vrsta papira: PVA gumirani – 102 gr/m²; zupčanje 13¼; nominalna vrednost marke: 46,00 RSD

FDC: 1

Kat. br. 470 tiraž 25.000

03.10.2011. 100 GODINA OD PRVOG SRPSKOG IGRANOG FILMA „ŽIVOT I DELA BESMRTNOG VOŽDA KARAOĐORĐA“

Idejno-likovno rešenje: Boban Savić; broj maraka: 1; tabak: 10; dimenzije marke: 42 x 42,05 mm; vrsta štampe: višebojni offset 4/0; vrsta papira: PVA gumirani – 102 gr/m²; zupčanje 13¼; nominalna vrednost marke: 22,00 RSD

FDC: 1; CM: 1

Kat. br. 471 tiraž 100.000

25.10.2011. DAN MARKE – FILATELISTIČKA IZLOŽBA BEOGRADFILA

Idejno-likovno rešenje: Jakša J. Vlahović; broj maraka: 1; tabak: 25; dimenzije marke: 29 x 35 mm; vrsta štampe: višebojni offset 4/0; vrsta papira: PVA gumirani – 102 gr/m²; zupčanje 13¼; nominalna vrednost marke: 46,00 RSD

FDC: 1

Kat. br. 472 tiraž 25.000

26.10.2011. ZAJEDNIČKO IZDANJE SRBIJA – BRAZIL KNJIŽEVNOST

Idejno-likovno rešenje: Marina Kalezić; broj maraka u seriji: 2; tabak: 25; dimenzije marke: 42 x 31,9 mm; vrsta štampe: višebojni offset 4/0; vrsta papira: PVA gumirani – 102 gr/m²; zupčanje 13¼; nominalne vrednosti maraka: 22,00 RSD, 46,00 RSD

FDC: 1

Kat. br. 473 tiraž 100.000

Kat. br. 474 tiraž 100.000

15.11.2011. BOŽIĆ

Idejno-likovno rešenje: Nadežda Skočajić; broj maraka u seriji: 2; tabak: 25; dimenzije marke: 31,9 x 42 mm; vrsta štampe: višebojni offset 4/0; vrsta papira: PVA gumirani – 102 gr/m²; zupčanje 13¼; nominalne vrednosti maraka: 22,00 RSD, 112,00 RSD

FDC: 1

Kat. br. 475 tiraž 215.000

Kat. br. 476 tiraž 25.000

25.11.2011. 130 GODINA UDRUŽENJA NOVINARA SRBIJE

Idejno-likovno rešenje: Boban Savić; broj maraka: 1; tabak: 25; dimenzije marke: 35 x 29 mm; vrsta štampe: višebojni offset 4/0; vrsta papira: PVA gumirani – 102 gr/m²; zupčanje 13¼; nominalna vrednost marke: 22,00 RSD

FDC: 1

Kat. br. 477 tiraž 65.000

19.12.2011. 100 GODINA HIDROELEKTRANE „MORAVICA” U IVANJICI

Idejno-likovno rešenje: Jakša J. Vlahović; broj maraka: 1; tabak: 25; dimenzije marke: 35 x 29 mm; vrsta štampe: višebojni offset 4/0; vrsta papira: PVA gumirani – 102 gr/m²; zupčanje 13¼; nominalna vrednost marke: 22,00 RSD

FDC: 1

Kat. br. 478 tiraž 25.000

20.12.2011. 2011 – GODINA ZLATNIH MEDALJA U ODBOJCI

Idejno-likovno rešenje: Marina Kalezić; broj maraka u seriji: 2; tabak: 8 + vinjeta; dimenzije marke: 29 x 35 mm; vrsta štampe: višebojni offset 4/0; vrsta papira: PVA gumirani – 102 gr/m²; zupčanje 13¼; nominalne vrednosti maraka: 22,00 RSD

FDC: 1

Kat. br. 479 tiraž 25.000

Kat. br. 480 tiraž 25.000

Pošta Srbije - RJ „Srbijamarka”

RAZVOJ FILATELIJE KOD NAJMLAĐIH KORISNIKA

Poznata je stvar da su naše poštanske marke oduvek izazivale interesovanje i pažnju poznavalaca filatelije i kod nas i u svetu. Kolekcionari naša izdanja rado imaju u svojim klaserima ali, cilj akcije realizovane u decembru koju je pokrenula RJ „Srbijamarka” nisu bili filatelisti-kolekcionari, već širi krug korisnika poštanskih usluga, a prvenstveno deca, budući filatelisti.

Gradovi odabrani za ovu akciju bili su Beograd, Subotica, Niš, Novi Sad, Šabac i Kruševac, a konkretan povod bila je promocija tradicionalnog prigodnog izdanja Božić, ali i prezentacija ostalih izdanja prigodnih maraka. Osim ovoga, najbitniji je bio neposredni kontakt sa najmlađima – budućim filatelista, koji bi trebalo da dovede do ponovnog porasta interesovanja za filateliju.

Odmah na početku ističemo da su ove promotivne aktivnosti u svim gradovima, odnosno radnim jedinicama poštanskog saobraćaja u čijim su sedištimima i vršene promocije, naišle na prijem korisnika preko svih očekivanja, pogotovo najmlađih – dece školskog uzrasta, što svakako predstavlja odličan argument za buduće planove o obimnijoj akciji ove vrste na mnogo širem nivou, kojom bi trebalo da budu obuhvaćena deca školskog uzrasta i u drugim mestima i gradovima širom Srbije. Osnovni cilj ove akcije, rekli smo već, jeste ponovno izazivanje interesovanja za filateliju kao sakupljački hobi i to kod generacija koje su retko, a možda i nikad, imale priliku da se susretnu sa poštanskom markom. U cilju podsticanja interesovanja za filateliju, tim Srbijamarke okupljen oko ove aktivnosti, kao polaznu

tačku uzeo je promociju prigodnog izdanja Božić, čime je u startu postignuto nekoliko ciljeva. Prvo, za filatelističku produkciju Pošte Srbije, odnosno delatnost Srbijamarke, ovim izdanjem odnosno njegovom promocijom po gradovima privukli smo pažnju većeg broja korisnika poštanskih usluga koji inače ne pokazuju nikakvo interesovanje za filateliju kao kolekcionarsku disciplinu, ali ih je u ovom slučaju privukla pre svega tradicionalna tematika izadnja, a zatim i veoma uspela likovna oprema čitavog izdanja, sa svim propratnim sadržajima (FDC koverti, ali i flajeri i plakati dizajnirani specijalno za ovu priliku, vitrine sa uveličanim prikazom maraka i koverata, tekst sa FDC koverta, video prezentacije sa svim ranijim prigodnim izdanjima Božić i sl.).

Drugi cilj ove akcije bio je ponovno uspostavljanje veza sa kolekcionarima – filatelistima u datim mestima, iniciranje ili nastavak intenzivnije saradnje, što je takođe jedan od bitnih aspekata ovakvog načina rada „na terenu”.

Na kraju, najbitnije, u koordinaciji sa predstavnicima osnovnih i srednjih škola po gradovima koje smo posetili, pružili smo priliku đacima da se, u zavisnosti od starosne dobi, na jedan koncizan način upoznaju sa istorijatom poštanske marke, filatelijom kao hobijem i svim njenim aspektima.

Beogradski đaci iz škole „Drinka Pavlović”, subotički osnovci iz škole „Ivan Goran Kovačić” kao i njihovi stariji drugovi iz grafičko dizajnerske srednje Tehničke škole „Ivan Sarić”, pa učenici drugog, trećeg i četvrtog razreda niških osnovnih škola „Radoje Domanović” i „Nikolaj Velimirović”, te njihovi vršnjaci iz šabačke osnovne škole „Nikolaj Velimirović” i kruševačkih osnovnih škola „Dragomir Marković” i „Vuk Karadžić”, svi oni iskazali su interesovanje koje je prevazišlo i najoptimističnija očekivanja.

Izuzetnu pažnju dece privukla je priča o nastanku poštanske marke, njen istorijat, postupak kojim se predlaže Program izdavanja prigodnih maraka, način na koji se kreira i štampa poštanska marka, kakav se filatelistički pribor koristi. Na licu mesta, mališani su imali priliku da vide i pregledaju klasere, spomen albume, filatelističke pincete i lupe, havide i ostali filatelistički materijal. Deca su veliko interesovanje pokazala za izdanja sa motivima Deda mraza, sporta, flore i faune, nauke, kao i za izdanje Radost Evrope – njima posebno interesantno zbog činjenice da se kao likovni predložak za ovu ediciju koriste upravo crteži njihovih vršnjaka.

U svrhu upoznavanja dece sa osnovnim pojmovima, tim „Srbijamarke” izradio je i svojevrsni priručnik – brošuru, u kojoj je, u najkraćim mogućim crtama, dato objašnjenje nekoliko osnovnih – najbitnijih pojmova i činjenica iz oblasti filatelije.

Inače, interaktivni koncept prezentovanja aktivnosti u vezi sa poštanskom markom (u najširem smislu) nema strogo utvrđen šablon i redosled već je po svom karakteru intuitivan i interaktivan, odnosno, nije ograničen samo na jednosmernu komunikaciju predavač – publika, već se kod mališana podstiče aktivno učešće, postavljanje pitanja, te na osnovu toga prezenteri na licu mesta određuju dalji tok predavanja,

odnosno razgovora o poštanskoj marki i filateliji. Ono što je takođe veoma bitno jeste da su deca imala priliku da na licu mesta, uživo, vide kako izgledaju i poštanske marke i filatelistički pribor, kao i da od zaposlenih u RJ „Srbijamarka” čiji je jedan od zadataka sistematski rad na promovisanju, popularisanju i razvoju filatelije dobiju odgovore na sva pitanja koja su ih interesovala.

S obzirom na to da je prezentacija bila interaktivnog karaktera mališani su postavljali pregršt pitanja, ali su isto tako i spremno i veoma kreativno i maštovito i odgovarali na pitanja koja su im bila postavljena. Iznenađenje su priredila pojedina deca, koja su na gostovanje u sedištim radnih jedinica došla spremna – sa pisanim radovima i informacijama o filateliji.

Zajedničko, za sva gostovanja RJ „Srbijamarka”, jeste i izuzetno lepa atmosfera, odlična saradnja, profesionalnost i preduzimljivost od strane svih poštanskih kolega u svim radnim jedinicama u kojima je gostovanje realizovano. Karakteristično takođe je i veliki odziv lokalnih medija, štampanih i elektronskih, a poseban značaj imala je promocija u Kruševcu, na kojoj su, pored dece, filatelista i ostalih korisnika poštanskih usluga, prisustvovali cenjeni predstavnici duhovne i svetovne vlasti, Preosvećeni Vladika episkopije kruševačke gospodin David i gradonačelnik Kruševca gospodin Dragan Jovanović. Svečanu promociju božićnog izdanja otvorili su, kao domaćini, direktor RJ PS „Kruševac” Nebojša Nikolić i direktor RJ „Srbijamarka” Radomir Bojanić.

Ova razvojna aktivnost RJ „Srbijamarka” koja je obuhvatila Beograd, Novi Sad, Niš, Suboticu, Šabac i Kruševac, svojim karakterom, odzivom i interesovanjem korisnika poštanskih usluga, a pre svih najmlađih – dece, prevazišla je očekivanja inicijatora i postavila široke smernice za aktivnosti na popularizaciji filatelije među najmlađima koje će se, u periodu koji je pred nama, svakako intenzivnije sprovoditi.

Prim. dr Aleksandar Brusin

SPECIJALIZACIJA FRANKO MARAKA „PARTIZANSKI MOTIVI” – GREŠKE

U prošlom broju časopisa Filatelist (broj 267/268) u članku „Specijalizacija franko maraka „Partizanski motivi” – greške”, predstavljena je studija prikaza grešaka kod franko maraka sa partizanskim motivima. Naročito je usmerena pažnja da se na markama istih motiva a različitih vrednosti otkrije i utvrdi mesto, položaj i frekventnost odstupanja koja do sada nisu registrovana ili su malo poznata. U prethodnom broju časopisa dat je kompletan prikaz i analiza motiva A, a pomenuti su i pojedini elementi motiva B i C.

U nastavku ovog članka se zbog lakšeg ilustrovanog praćenja pomenutog materijala nastavlja i sa ilustracijama motiva B i C i ponavljaju se pojedine analize pomenutih modela. Takođe se predstavljaju analize i ilustracije novih „partizanskih motiva” D i E.

Pre nego što pristupimo daljoj studiji, uočavanju, obradi i lokaciji greške, ponovimo definisanje – šta se podrazumeva pod greškom? „Svaka marka sa manjim (neznatnim) ili većim, jednim ili više odstupanja (neispravnosti) na motivu, okviru ili drugim osnovnim elementima marke (ako postoje), štampa, papir, guma, i zupčanje (kod ispravne) može se smatrati i prihvatiti kao greška.”

I u ovoj daljoj analizi, tokom sistematske obrade i analize maraka sa odstupanjima, radi upoređivanja korišćene su ispravne „etalon marke“ istih motiva, istih ili različitih vrednosti „partizanske serije“.

Sledi prikaz ispravnih maraka po priložima i motivima kao i maraka sa greškama.

Motiv „B”: – „Partizani u akciji” predstavljen je u tri nominale od 1,50; 12,00 i 20,00 dinara na kredastom i običnom papiru. Marke su preštampane, sem vrednosti od 1,50 dinara zbog promene imena države u „FNR Jugoslavija”, a nominala od 20,00 dinara sa promenom vrednosti od 10,00 na 20,00 dinara.

Prilog 1

Prilog 1a (ispravna, „etalon marka”)

Marka sa najvećim brojem grešaka (10) na ovom motivu utvrđena je na nominali od 1,50 dinara.

Prekinuta je lučna linija grebena, koji ukršta pušku donjeg borca (gornji levi ugao motiva).

Prekinuto je i odvojeno šrafirano polje od lučne linije grebena (gornji levi ugao motiva).

Neujednačena ostala šrafirana polja ispod lučnog grebena između levog okvira motiva marke i donjeg borca. Polja su sa redukovanim crticama, gruba i smenjuju se naizmenično sa belim i obojenim „ostrvcima”.

Prilog 2

Prilog 2a
(ispravne, „etalon marke”)

Prekinuta je leva ili desna ivica (ili obe) na kapi „titovki” donjeg borca. Odstupanje postoji i na drugim vrednostima ovog motiva i na obe vrste papira.

Prekinuta je prednja lučna ivica stene na koju se oslanja levi lakat gornjeg borca.

Na više mesta je isprekidana gornja vodoravna linija puščane cevi gornjeg borca. Citirane greške postoje i na drugim nominalama istog motiva, bez i sa pretiscima.

Prilog 3

Prilog 3a
(ispravne, „etalon marke”)

Nedostaje desna polovina potkovice na peti leve čizme gornjeg borca.

Prekinuta je na vrhu donja horizontalna linija puščane cevi, gornjeg borca.

Nema šrafure i tačkica, ili su delimično naznačene na ravnoj površini, stene paralelne sa desnom podlakticom donjeg borca. Greška je učestala na vrednosti od 1,50 dinara, a delimično i na druge dve nominale, bez i sa pretiskom, najčešće na obe vrste papira.

Ostale greške na motivu „partizani u akciji”:

Kosa, nepravilna crta koja preseca donju horizontalnu okvirnu liniju motiva, iznad latiničnog slova „d” u reči „Federativna”. Ova greška je frekventna na obe vrste papira i ponavlja se više puta na prodajnom tabaku.

Prilog 4
(kredast i običan
papir)

„Pocepana” je bluza uniforme na sredini između ramena, donjeg borca.

Slična greška, „tampon zavoj” na zadnjem delu vrata istog borca, postoji na marki od 12,00 dinara.

Prilog 5

Prilog 5a

„Bela tačka” na kraju reči „Jugoslavija” ćiriličnog pisma. Frekventno je odstupanje na vrednosti od 12,00 dinara, prisutno na markama bez i sa pretiskom „FNR Jugoslavija” i „STT-VUJA” i na obe vrste papira.

Prilog 6
(kredast
i običan papir)

Motiv „C”: – „Tito u maršalskoj uniformi” (fotomontaža), prikazan je nominalama od 2,00 i 4,00 dinara. Zatim na novoštampanoj i preštampanoj u promenjenoj boji vrednosti od 2,00 dinara sa pretiskom „FNR Jugoslavija”, zbog promena imena države, a za područje Zone „B” pretisak „STT-VUJA” na obe vrednosti.

„Bela zapeta” na početnom luku brojke „2”. Greška postoji na obe vrste papira, kao i na markama sa pretiscima. Na marki sa pretiskom „STT-VUJA” odstupanje je u početnoj fazi i jedva očajljivo.

Prilog 1

Prilog 1a (ispravne „etalon marke”)

„Bela tačka” u luku brojke „2” na kredastom i običnom papiru.

Prilog 2

„Beli kvadratić” na marki od 4,00 dinara iznad nominale i kratka „Bela crta” ispod skraćenice „din.” okvira marke.

Deformisana je horizontalna crta (ispupčenje) koja sa kosom i vertikalnom linijom gradi brojku „4”. Obe greške postoje na običnom i kredastom papiru.

Prilog 3

Prilog 3a

Prekinuto (otvoreno) slovo „d” u latiničnom pismu skraćenice „din.” nominale 2,00 dinara. Greška je učestalija na markama sa pretiskom, a izrazitije na onoj u promenjenoj boji.

Prekinut (otvoren) gornji i donji luk slova „d” latiničnog pisma reči „din.”.

Prilog 4

Prilog 4a

Prekintuo slovo „d” na dva mesta ćiriličnog pisma reči „din.” na vrednostima od 2,00 i 4,00 dinara, i otvoren donji luk istog slova u latiničnom pismu.

Prekinuto slovo „d” u skraćenicu „din.” u oba pisma.

Prilog 5

Prilog 5a

Utvrđen je veći broj grešaka na slovima imena države ćiriličnog i latiničnog pisma, kako onih maraka iz primarne serije, tako i onih sa pretiskom. Prilažemo neke od njih:

Otvorena i skraćena slova „ok” i „ska” u reči „demokratska” na oba pisma i obe nominale. U latiničnom pismu „federativna” nominale 2,00 dinara slovo „f” je kao ćirilično „g”, a drugo „e” ima izgled ćiriličnog „s” na obe nominale i spojena slova „vna”. Zatim, spojena su, nečitljiva i „belo ispunjena” ćirilična slova u reči „demokratska” na vrednosti od 4,00 dinara.

Prilog 6

Odstupanja su frekventnija na slovima azbuke koja su skraćena, oštećena i otvorena (m, d, t, s, o, i a), i česta na slovima (f, d, r i v) nominale od 2,00 dinara.

Prilog 7

Kosa „bela crta” u produžetku skraćenog „din.” na vrednosti 4,00 dinara.

Kosa „bela crta” preko slova „o” latiničnog pisma „Jugoslavija” na marki od 2,00 dinara.

Prilog 8

Prilog 8a

Zamućenje sočiva (mrena) češće na levom oku i učestalije na markama sa pretiskom vrednosti od 2,00 dinara.

„Proteza” na levom ili desnom oku frekventnija na nominali od 2,00 dinara. Postoji na markama sa i bez pretiska i na obe vrste papira.

Prilog 9

Prilog 9a

Deformisan okvir marke na jednom ili više uglova. Odstupanje postoji na obe nominale i vrste papira, a učestalije na markama sapretiscima.

Prilog 10

„Bele linije” u gornjoj trećini i donjem levom uglu marke nominale 4,00 dinara.

Ređa je pojava nabora na markama štampanim u knjigotisku. Uočavaju se kao „bele” nepravilne, horizontalno kose (nominala 4,00 dinara) ili uspravna uz levi okvir marke (nominala od 2,00 dinara). One se teže uočavaju i manje su izražene.

Prilog 11

Prilog 11a

Motiv „D”: – Gradić Jajce sa slapovima reke Plive i datumom II Zasedanja AVNOJA (29. XI 1943. godine) prikazan je na markama smeđe karmin i maslinasto zelene boje, nominala 3,00 i 5,00 dinara na kredastom i običnom papiru. Zatim, one u promenjenim bojama sa i bez pretiska „FNR i STT-VUJA” i novoštampane, preštampane marke sa istim pretiskom (ćirilica i latinica) u promenjenim bojama.

Skraćen levi krak prvog slova „a” u ćirilčnoj reči „Jugoslavija”. Greška postoji na obe vrednosti svih štampanja sa i bez pretiska i na obe vrste papira.

Prilog 1

Prilog 1a

Prilog 2

Prilog 2a (ispravne „etalon marke”)

Spojen gornji i donji luk brojke „3” gradeći broj „9” u godini 1943 (umesto 1943. stoji 1949.)

Prilog 3

Prekinut (otvoren) gornji luk brojke „3” u godini 1943. II zasedanja AVNOJA u Jajcu na nominali od 3,00 dinara.

„Bela” vertikalna crta između slova „j” i „a” u ćiriličnom pismu „Jugoslavija” marke u promenjenoj boji od 5,00 dinara.

Prilog 4 i 4a

„Bela” tačka u latiničnom slovu „d” ispred oznake vrednosti. Odstupanje je karakteristično i javlja se na obe nominale maraka u promenjenim bojama sa i bez pretiska.

Prilog 5

Na motivu marke naselje je razrušeno, nerazpoznatljivo, a kuće su bez prozora i vrata. Delovi motiva su sliveni i spojeni, a slapovi Plive reducirani – ceo motiv je grub.

Prilog 6

Manje ili veće gromade stena „vire” iz vode oskudnih, usahljelih slapova. Greška je učestala i češća na nominalama u promenjenim bojama i sa pretiscima.

Prilog 7

Motiv „E”: – „Partizanka sa zastavom” predstavljen je nominalama 6,00 i 9,00 dinara. Prva je štampana na obe vrste papira, a druga samo na kredastom. Zatim su emitovane marke u promenjenim bojama sa pretiskom novih vrednosti i onih za potrebe Zone „B” sa pretiskom „STT-VUJA”, kao i one bez pretisaka, štampane na običnom papiru, promenjenih boja i nominala.

„Srcoliki list” između slova „a” i „v” u reči „Jugoslavija” ćiriličnog pisma na marki kredastog i običnog papira, vrednosti 6,00 dinara.

Prilog 1

Prilog 1a (ispravne „etalon marke”)

„Bela mrlja” između slova „j” i „a” u reči „Jugoslavija” latiničnog pisma. Odstupanje je karakteristično i postoji na obe vrste papira.

„Bela fleka” ispod desnog lakta partizanke na marki vrednosti 6,00 dinara.

Prilog 2 i Prilog 2a

Interesantne su greške na markama od 9,00 dinara:

„Bela zapeta” posle slova „t” u reči „demokratska” latiničnog pisma i prvog slova „a” od iste reči, kao i „bela pukotina” između slova „g” i „o” u reči „Jugoslavija”.

Zamazana slova bojom marke u reči „Jugoslavija” latiničnog pisma.

„Bela tačka” na spoju crta koje grade latinično slovo „v” u reči „federativna” tako da se dobija izgled ćiriličnog slova „u”.

Prilog 3, 3a i 3b

Odstupanja na markama nominale 2,50 dinara sa i bez pretiska u promenjenoj boji:

Prekinuta je nominala brojke „2”, a desni krak latiničnog slova „v” skraćen u reči „federativna”.

U imenu države “demokratska federativna” slova su delimično nečitljiva i nejasna u oba pisma, a postoje veće „crvene mrlje” između glave partizanke, zvezde i zastave.

Prilog 4 i 4a

Prilog 5 (ispravne „etalon marke”)

U reči „din.” nedostaje slovo „n” ćiriličnog pisma.

Kosa „bela crta” preko slova „u” u reči „Jugoslavija” ćiriličnog pisma.

Nedostaje slovo „d” u reči „demokratska” ćiriličnog pisma, a kod latiničnog ono je prekinuto.

Prilog 6, 6a i 6b

Donji obrisi desne nadlaktice partizanke zbrisani su, sliveni i prebojeni. „Titovka” je bez ivica, nejasnih granica i spojena sa delovima lica i kose kao jedna „crvena celina”. Latinično slovo „d” u reči „din.” prekinuto je i deformisano (I marka).

Leva podlaktica partizanke i zastava su bez šrafure. Krakovi petokrake su reducirani, boja razlivena i smenjuje se sa belim poljima. Motiv je bez finih detalja, izrazito grub. Slova u reči „federativna” delom su nečitljiva u oba pisma, a okvir motiva je skraćen ili nedostaje (II marka).

Prilog 7

Slične nepravilnosti konstatovane su na marki „partizanka sa zastavom” vrednosti 8,00 dinara sa i bez pretiska u promenjenoj boji, kao i one pomoćne sa pretiskom „FNR Jugoslavija” u promenjenoj nominali:

Prekinuto (otvoreno) slovo „d” u reči „din.” ćiriličnog pisma na marki sa pretiskom 8,00 na 9,00 dinara.

Prekinuto slovo „d” u reči „din.” latiničnog pisma.

Prilog 8 i 8a

„Bela mrlja” prekrila je skraćenicu ćiriličnog „din.” na marki vrednosti 8,00 na 9,00 dinara. Jasno izražena i uočljiva falta na marki od 8,00 dinara, štampanoj u knjigotisku.

Prilog 9 i 9a

Prilog 10
(ispravne
„etalon marke”)

„Bela” ispunjena slova (f, v i a) u reči „federativna” ćiriličnog pisma, a prekinuta i deformisana slova (d, o i r) u reči „demokratska” latiničnog pisma. Na motivima ovih maraka kod vidljivog dela lica, obe podlaktice, laktova i prostora oko zvezde reduciran je deo šrafure.

Prilog 11

Oštećen levi donji luk brojke „8” na prvoj marki četverca.

Prilog 12

DISKUSIJA I ZAKLJUČAK

Primenom metode uporedne analize utvrđen je znatan broj grešaka na markama „partizanski motivi” iz bilo koje emisije ili štampanja.

Radi bolje analize i topografske lokacije odstupanja, marke „partizanske serije” bilo koje emisije, štampanja ili preštampavanja, grupisane su i podeljene po motivima.

U priložima su, pored maraka sa ustanovljenim greškama, priložene ispravne „etalon marke” radi upoređivanja, koje su istih karakteristika, motiva i nominale.

Greške su ustanovljene na svim nominalama kredastog i običnog papira maraka „partizanski motivi”. Frekventnost odstupanja na kredastom i običnom papiru i njihov međusobni odnos učestaliji je na markama običnog papira, jer su one štampane i preštampavane više puta u promenjenim bojama ili nominalama, sa i bez pretiska, a marke na kredastom papiru su štampane samo jedanput. Greške na štamarskoj ploči redovnih franko maraka ređe nastaju naglo (odjednom), već češće imaju svoj razvojni put. U početku su larvirane i teže se zapažaju i otkrivaju na motivu. Kasnije, one se uvećavaju, postaju uočljivije, topografski se lociraju i razlikuju u odnosu na motiv ispravne, „etalon marke”. Razvojni put i sve promene dobrim delom mogu da se prate na primerima datim u priložima maraka „partizanski motivi” ove studijske obrade.

Broj utvrđenih grešaka (jedna ili više) na markama istog motiva, a različitih vrednosti, proporcionalan je tiražu štampanih maraka iste **nominale**.

Primer: poredeći marku „**A**” motiva „partizani u koloni” od 0,50 dinara na kojoj je utvrđen najveći broj grešaka (23) sa drugim nominalama istog motiva konstatujemo sledeće: „Greške se ponavljaju na istom motivu na taj način, da je uočena greška na marki od 1,00 dinar dva puta ređa, a od 16,00 dinara pedeset puta ređa u odnosu na istu grešku na marki od 0,50 dinara”.

Ustanovljena greška na detalju jednog motiva ponavlja se često na istom mestu marke različitih vrednosti.

Učestalost odstupanja na „**B**” motivu „partizani u akciji” bitno se ne razlikuje u odnosu na prethodni motiv „partizani u koloni”. Najfrekventnije su greške na vrednosti od 1,50 dinara i postoje na obe vrste papira. I ovde se ponavlja topografska lokacija odstupanja na istom mestu motiva različitih nominala. U pogledu frekventnosti greške i ovde važi ista opšta zakonitost.

Na „**C**” motivu „Tito u maršalskoj uniformi” ustanovljen je znatan broj grešaka. Marke su više puta štampane i preštampavane (emisije sa više štampanja) u istim, promenjenim bojama i sa pretiscima. Broj i frekventnost odstupanja najizrazitiji je na vrednosti od 2,00 dinara, a još više na onoj preštampanoj sa pretiskom u promenjenoj boji, što se vidi iz priložaka.

Broj i učestalost grešaka na „**D**” i „**E**” motivu sličan je prethodnim, sem posebnih karakteristika koje su opisane i primerima koji su prikazani u ovom radu.

Znatan broj grešaka u imenu države ustanovljen je na slovima oba pisma: ona su slivena, nečitljiva, prekinuta (otvorena), nedostaju ili poprimaju oblike drugih slova.

Učestala su odstupanja u skraćenici „din.”, češće na slovu „d” latiničnog pisma nominale 2,00 dinara motiva „Tito u maršalskoj uniformi” i frekventnije na markama sa pretiskom u promenjenoj boji.

Znatan broj konstatovanih grešaka nije slučajan. Da bi to razmotrili i objasnili vratićemo se na posleratni period 1945/49 godine štampanja maraka „partizanski motivi”. Novo formirano posleratno tržište Jugoslavije imalo je potrebu za masovnim štampanjem franko maraka sa velikim tiražima, posebno onih vrednosti koje su se koristile za frankiranje pošiljaka za unutrašnji poštanski saobraćaj. Državna štamparija (markarnica) na Topčideru u Beogradu (kasnije ZIN) radila je bez odmora u tri smene. Štamarske mašine i uređaji za štampu nasledeni su iz prošlosti i ratnog perioda, tehničko-tehnološki zastareli i istrošeni. Procenat kvalifikovanih radnika bio je mali, većinom su bili polukvalifikovani ili nedovoljno obučeni. Rad se obavljao u skućenim prostorima, bez separacije, klimatizacijskih uređaja i poluautomatizovano. Tako objektivno, tehničko-tehnološko stanje uz loše održavanje mašina i uređaja

za štampu, kao i neprekidan rad u tri smene sigurno je ostavio posledice na posleratno štampanje franko maraka sa „partizanskim motivima”.

Nakon štampanja postojali su propusti i pri kontrolama štamparskih tabaka zbog neznanja, slučajno ili namerno. Tako je omogućena prodaja maraka i šalterskih tabaka na slobodnom tržištu sa manjim ili većim brojem grešaka, čije je mesto bilo u makulaturi.

Poređenja radi, slični događaji ukazuju na posleratnu 1945/47 godinu u zemljama Evrope: Nemačka, Austrija, Francuska sa razvijenom tehničko-tehnološkom i filatelističkom tradicijom. Teritorija Nemačke podeljena je na okupacione zone: Angloameričku, Francusku i Rusku. Svaka od ovih zona štampanje je i emitovala redovne i pomoćne franko marke. Posebno u Državnoj štampariji Nemačke štampane su marke istih motiva kao i one iz Angloameričke okupacione zone. Sve emitovane franko marke bilo kojeg štampanja ili iz bilo koje okupacione zone obiluju brojnim greškama (Michel Katalog: Deutschland-Spezial, Francuska i Američko-Britanska okupaciona zona, 1395/1446, 1447/1505; 1996). Identična situacija odvijala se 1945/48 godine sa redovnim franko markama Austrije na temu „predeli i narodne nošnje” (Austrija, Netto-Katalog, 51/61, 65, 67, 70; 1968).

IN MEMORIAM

Naši dragi prijatelji i kolege u našem zajedničkom hobiju i zanimanju, napustiše nas tokom proteklog perioda. Svi oni zajedno, i svaki od njih pojedinačno, svojim dugogodišnjim radom i angažmanom ostavili su neizbrisiv trag u našoj filateliji.

Ostaju nam u najlepšoj uspomeni i sećanju na brojne dane, mesece i godine, provedene u druženju nad poštanskom markom.

Slava im

Milan Aleksandrić

Aleksandar Zarić

Vojislav Mirković

Milan Vukosavljević

UPOTREBA MARAKA I FRANKIRANJE U DRŽAVNOJ ZAJEDNICI SRBIJA I CRNA GORA

Konstituisanjem DRŽAVNE ZAJEDNICE SRBIJA I CRNA GORA (u daljem tekstu SCG) umesto SAVEZNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE (u daljem tekstu SRJ), počev od 04.02.2003. godine, javila se potreba izdavanja poštanskih maraka sa novim nazivom države, umesto zatečenih maraka, koje sunosile naziv države Jugoslavija.

Ovakva situacija, koja nije neuobičajena u širim okvirima, za nas filateliste je i inače veoma zanimljiva, posebno zbog dodatnih specifičnosti u konkretnom slučaju, kako u pogledu upotrebe „starih” i „novih”, tako i u pogledu prakse u Srbiji, odnosno Crnoj Gori, kao dvema praktično suverenim državama, koje su činile „Zajednicu”.

U prvo vreme nakon proglašenja Državne zajednice Srbija i Crna Gora, 04. februara 2003. godine, na području Srbije u upotrebi su bile marke sa nazivom ranije države Jugoslavija, a sa pojavom maraka sa novim nazivom države, prethodne marke nisu bile povučene iz upotrebe.

Jednom svojom odlukom ZJPTT već je bila ukinuta važnost pojedinih prigodnih i redovnih maraka ranijih izdanja: „...sve marke (prigodne i redovne) izdate do 24. januara 1994. godine, sa 1. januarom 2002. godine, prestaju da važe za plaćanje poštanskih usluga i ne mogu se više koristiti u poštanskom saobraćaju” – Katalog „Jugomarke” 2004. godine, str. 2. Iz ovoga proističe da te marke nisu mogle da se

Dopisna karta frankirana nominalama od 12 din izdanje za „SCG” sa nazivom države „JUGOSLAVIJA” + nominala od 0.50 din izdanje za „SRJ” + nominala od 0.50 din izdanje za „SCG”.

Vrlo retko frankiranje dve iste nominale izdate za upotrebu u „SRJ” i upotrebu u „SCG”

koriste u SCG. Dakle, u momentu formiranja SCG mogle su se koristiti sve marke ranijih izdanja, izdate od 07.02. 1994. godine do 31. 03. 2003. godine (kataloški brojevi 2535 do 2997).

Ne raspoložemo nekim zvaničnim podatkom kako se ova odluka odnosila na poštu u Crnoj Gori, osim jednog kratkog obaveštenja za korisnike poštanskih usluga. Za marku sa slovnom oznakom „A” - crvena, izdanje 1997. kat. br. 2489b, marku sa slovnom oznakom „R” - plava izdanje 1997. kat. br. 2495a i marku sa slovnom oznakom „E” - višebojna izdanje 2001. kat. br. 2924, da se stavljaju van upotrebe od 05. 08. 2002. godine van upotrebe. Umesto njih, od 25. 07. 2002. u upotrebi su sledeće marke: marka sa slovnom oznakom „A” - plava, izdanje 2002. kat. br. 2971, zatim marka sa slovnom oznakom „R” - bordo, izdanje 2002. kat. br. 2972 i marka sa slovnom oznakom „E” - višebojna, izdanje 2002. kat. br. 2973. Vidimo da se dakle njihova upotreba jedno vreme poklapa. Iz ovih neslužbenih podataka se čini da su pošte u Crnoj Gori u trenutku formiranja SCG koristile samo ove tri navedene marke. Pravi odgovor na to bi dale autentične poštanske pošiljke iz tih dana.

Sve do sada izneto pokazuje da su se u trenutku pojave „novih” maraka sa nazivom države SCG, na jednoj poštanskoj pošiljci mogle da nađu izdanja sa dva naziva države, drugačije rečeno, sa izdanjima dve države.

Poznato je da se u takvoj državno-pravnoj situaciji, da bi se izbegao svaki nesporazum i zaštitio državni status, pribegava pretiskivanju zatečenih maraka sa novim nazivom države, što ovoga puta to nije bio slučaj.

Za nas filateliste iz ovog nastaje još jedna dodatna zanimljivost, a to je da jedna ista marka može pripadati, uslovno rečeno „dvema” državama, i da samo datum u vidljivom poštanskom žigu određuje pripadnost poštanske marke jednom ili drugom državno-pravnom subjektu državne zajednice, odnosno jednoj ili drugoj državi.

U vreme formiranja SCG na teritoriji Srbije sa delom KiM, radilo je 1495 jedinica pošte, sa zalihama ranijih i dalje važećih poštanskih maraka, raznih poštanskih celina i koverata sa utisnutom markom „A”. Interesantno je da su neke pošte priznavale te celine, neke delimično, a neke uopšte ne. Tokom vremena, te zatečene poštanske celine zamenjuju se dopisnicama od tankog kartona sa adresnim linijama i prostorom za marku u desnom delu, odnosno za adresu u levom delu. Štampani su i koverti slični dopisnici, ali na drugoj vrsti papira.

U pogledu upotrebe poštanskog žiga, poštanske pošiljke su tokom perioda SCG frankirane i franko žigovima i kompjuterskim franko nalepnicama.

Upotreba zatečenih i dalje važećih poštanskih maraka u SCG

Konstatovali smo da je u vreme konsituisanja SCG, jedan broj izdanja poštanskih maraka iz perioda prethodnog državno-pravnog statusa i sa imenom države Jugoslavija, nastavio da se koristi i da na njima nema nikakvih dodatnih obeležja o izmenjenom državnom statusu. Prateći poštansku istoriju tog perioda, vreme upotrebe i učestalost korišćenja pojedinih, još uvek važećih vrednosti, pokušaću da ih nabrojim uz kratke komentare. Napominjem da su u periodu postojanja SCG primenjivane dve poštanske tarife, prva, od 23.09.2002. do 31.12.2004, i druga, od 01. 01. 2005. do kraja postojanja SCG, odnosno nešto kasnije.

Nominala od 0,10 dinara

Ova marka sa motivom Manastira Ostrog u zupčanju 12½, kat. br. 2574, retko se nalazi na poštanskim pošiljkama iz 2003. i 2004. godine, dok je njena pojava u 2005. godini nešto učestalija. Njena nominala se teže uklapala u prvu poštansku tarifu, pa je verovatno i zato manje korišćena prvo vreme.

Nominala od 0,20 dinara

Marka sa motivom Crkva Lazarica, štampana u dva zupčanja 12½ i 13¼, kat. br. 2563, koliko je poznato, nije upotrebljena tokom 2003. i 2004. godine; javlja se tek 2005. godine na pismima i to uvek u kombinaciji sa prethodnom markom i lako se uklapala na pismu prve stope težine u tarifu od 16,50

dinara. Ovde treba imati u vidu da je ova marka 2003. godine pretisnuta sa 12/0,20 dinara za upotrebu u vreme SCG, o čemu će biti posebno reči.

Nominala od 0,50 dinara

Marka sa motivom Manastira Studenica u zupčanju 12½ i 13¼, kat. br. 2575 je, koliko je poznato, upotrebljena tokom 2003-2005. godine i to skoro uvek u zupčanju 12½, dok je u drugom zupčanju na poštanskim objektima vrlo retka. Upotreba ove marke poznata je u kombinaciji sa markama izdanja SCG od 0,50 dinara.

Kada je u pitanju nominala od 0,50 dinara treba pomenuti i pretisnutu marku od 0,50/0,05 dinara sa motivom Manastir Gračanica u zupčanju 12½ i 13 1/4, kao pomoćno izdanje. Ta marka je u 2003. i 2004. godini retko korišćena, verovatno zbog veće upotrebe prethodno navedene marke, dok je u 2005. godini njena upotreba masovna. Na pošiljkama je poznata samo u zupčanju 12½.

2005. Pismo prve stope težine frankirano sa 16.50 din kombinacijom nominala 0.50 din izdanje za SRJ – 1997. god + 8x0.50 din izdanje za SCG – 2005. god (retka kombinacija dve iste nominalne različite izdanja) + 2x1 din izdanje za SRJ – 1997. god + kompjuterska nalepnica od 10 dinara. Taksa po težini 16.50 din

Nominala od 1 dinara

Ova nominala nalazi se u dve varijante, kako po oznaci godine, kada je izašla, tako i po zupčanju. Motiv marke je Manastir Sopoćani, najpre zupčanje 13¼, kat. br. 2561, sa oznakom na margini 1994. Nije poznata na pošiljkama iz perioda SCG. Marke istog motiva i nominalne sa oznakom godine 1997 u zupčanju 12½, pojavljuju se na pošiljkama, najčešće 2005. godine. Poznata je njena upotreba zajedno sa redovnom markom SCG – motiv „flatelistička lupa”.

Nominala od 5 dinara

Marka sa motivom Bogorodica Ljeviška, zupčanje 12½, kat. br. 2643 je masovno korišćena na pošiljkama iz perioda SCG i lako se uklapala u obe važeće tarife za to vreme. Zabeležena je i njena

upotreba u devetom mesecu 2006. godine, kada su već uveliko u upotrebi bile marke sa nazivom države SRBIJA. Pretpostavljam da je tiraž ove nominale bio veoma veliki.

Nominala od 10 dinara

U periodu SCG u tečaju su bile dve marke ove nominale iz perioda prethodne države. Marka sa motivom Manastira Žiča u zupčanju 12½, kat. br. 2644 nije bila često korišćena. Paralelno sa njom bila je u upotrebi marka iste nominale sa motivom Vrnjačka banja 10/10.000 dinara, u zupčanju 13¼, kat. br. 2988. Ova marka u svom osnovnom izdanju-nepretisnuta, u nominali od 10.000 dinara, kat. br. 2520, postoji i u zupčanju 12½. Na pošiljkama se sreće samo u zupčanju 13¼, u 2004. i 2005. godini.

Nominala 12/0,01 dinar

Ova marka sa motivom Manastir Morača u zupčanju 12½, kat. br. 2993, sa pretiskom ljubičaste boje je u svom osnovnom izdanju od 0,01 dinara, kat. br. 2558, poznata u dva zupčanja, 12½ i 13¼. U stručnim časopisima („Filaberza“, „Fila Hobby“) navodi se da pretisnuta marka takođe postoji u oba zupčanja i da je u zupčanju 13¼ veoma retka. Takođe se navodi da postoji na jednom putovalom pismu, pri čemu mi je nepoznato da li je iz perioda SCG ili ranije. Poznate su mi samo tri pošiljke sa pretiskom 12/0,01 dinar (jedna razglednica i dva pisma), u zupčanju 12½, iz perioda SCG.

Nominala 20 dinara

Marka sa motivom Manastira Dečani u zupčanju 12½, kat. br. 2645 se zbog svoje visoke nominale nalazi na pošiljkama koje zahtevaju veću frankaturu, a upotrebljena je u periodu 2003-2005. godine.

Nominala 50 i 100 dinara

Obe marke – 50 dinara, Stevan Mokranjac, zupčanje 13¼ kat. br. 2913 i 100 dinara, Nikola Tesla, zupčanje 13¼, kat. br. 2914, korišćene su u periodu SCG na vrednosnim pismima.

Nominala sa slovnom oznakom „A“

Poznate su mi marke sa ovom slovnom oznakom upotrebljene na pošiljkama iz perioda SCG i to: izdanje 1993. godine, zupčanje 13¼, kat. br. 2489, zatim iz 1997. godine, zupčanje 12½, kat. br. 2489b, iz 1999. godine, zupčanje 13¼, kat. br. 2489d, kao i izdanje 2002. godine u zupčanju 12,5, kat. br. 2489e.

U broju 8 časopisa „Fila Hobby“ iz septembra 2003. godine, u jednom članku se navodi nova franko marka „A“, koja je ušla u promet 4. jula, u tiražu od 80.000 komada i prodavaće se samo u Vojvodini. Članak je detaljan, pa upućujem zainteresovane da saznaju više o tome. Ja nisam uspeo da tu marku prepoznam upotrebljenu na pismu, ni po datumu, ni po nazivu pošte.

Redovna izdanja u SCG u 2003. i 2004. godini

(Poštanska taksa od 23.09.2002. do 31.12.2004.)

Tokom ovog perioda izdato je više redovnih maraka, a poznato je i pomoćno izdanje i o njima u daljem tekstu detaljnije. Tekstom nećemo tretirati marke sa tzv. „produženim tiražom“ (na primer, izdanja za Božić i Uskrs, za Hram Svetog Save...), jer ih smatramo prigodnim izdanjima.

Nominalne koje se nalaze na izdatim redovnim markama su uglavnom prilagođene poštanskim tarifama, kako za unutrašnji, tako i za međunarodni saobraćaj. Redovna izdanja maraka nose nominalne oznake u dinarima, dok su kod prigodnih maraka nominalne oznake dvovalutne – evro-dinarske.

U pogledu tiraža izdatih redovnih maraka može se na osnovu procenjenog prometa poštanskih pošiljki oceniti da su poznati podaci o tiražima znatno ispod ostvarenog prometa pošiljki, što upućuje na zaključak da dobar deo poštanskih pošiljki nije frankiran markama, već kompjuterskim nalepnicama sa označenom taksom ili štambiljom „Poštarina plaćena kod pošte“.

Nominala od 1 dinara

Ova nominala u 2003. godini je data kroz dva redovna izdanja, prvo i treće, gde je prvo izdanje pomoćno.

Ovo pomoćno izdanje – slovo „R“ precrtano sa dve kose crte i sa brojkom „1“ odnosno „1R“, kat. br. 3022, a po „Michel“-u br. 3131. Pod trećim redovnim izdanjem ove nominale izdata je nova marka sa motivom Filatelistička lupa, kat. br. 3025, odnosno 3025 po „Michel“-u.

Kod prvog – pomoćnog izdanja, prema katalogu „Jugomarke” radi se ustvari o dve marke. Katalog navodi da su marke pod kat. br. 2495 iz 1993. godine i kat. br. 2495a iz 1997. godine sa slovnom oznakom „R”-plava, izašle 04. jula 2003. godine, gde je slovna oznaka „R” poništena pretiskom u crnoj boji sa dve kose crte i sa „1/R”. (Naziv „Jugoslavija” nije pretisnut – primedba M.V.) S obzirom na činjenicu da su sve marke izdate do 24.01.1994. godine prestale da važe 01.01.2002. godine, ima logike da je marka pod kat. br. 2495 iz 1993. godine pretisnuta novom nominalom „1din/R”, jer je bila na lageru. Postoji međutim suprotna tvrdnja da je pretisnuta samo marka iz 1997. godine zupčana 12½. Da li bi bilo iznenađenje da se ponovi priča kao sa markom 12/0,01dinar-ljubičasta u zupčanju 13¼, jer je katalog iz 1993. godine navodi. Postoji mogućnost da je marka izdanja 1993. potpuno utrošena, pa je i došlo do toga da se 1997. godine štampa nova ili je u pitanju propust kod obrade kataloga.

Pošiljke koje sam do sada našao frankirane su markom „1din/R”, čije je osnovno izdanje iz 1997. godine u zupčanju 12½, kat. br. 2495a, što se čini dosta nelogično. Prvo, zato što je ova marka, prema odluci ZJPTT koju smo već ranije citirali, mogla da se upotrebi kao „R” marka. Drugo, što je ona pretiskivanjem znatno denominirana. Njena nominala je u to vreme iznosila 16 dinara, kao tarifa za preporučeno pismo. Našao sam je upotrebљenu u tom periodu kao „R” marku, a i u kombinaciji na pismu (R+1din/R).

2005. Pismo prve stope težine frankirano sa 16.50 din kombinacijom nominala 0.50 din izdanje za SCG – 2005. god + 2x1 din izdanje za SRJ – 1997. god + 2x1 din izdanje za SCG – 2003.god (retka kombinacija) + 12 din izdanje za SCG – 2004. god. Poštanska taksa po težini 16.50 din

Verovatno se u tom vremenskom periodu osetio nedostatak zatečenih franko maraka sitne nominale iz prethodnog perioda državnosti odnosno naziva države na markama od 1din –Sopoćani iz 1997. i 0,50din – Studenica. Uočeno je da su se ove dve nominale najviše koristile u 2005, ređe u 2004, a vrlo retko u 2003. godini, kada se pojavila marka „1/R”. Zbog čega ove dve nominale nisu masovnije korišćene u 2003. godini, ne mogu da objasnim. Sigurno je samo da se preštampavanjem „1/R”želeo da ublaži

nedostatak ove nominale, dok ne izađe nova redovna marka sa novim nazivom države. Tiraž nominale „1/R” marke prema podacima, koje sam koristio iz časopisa „Fila Hobby” je 1,2 miliona komada.

Drugi put nominala od 1 dinara, kako smo izneli, pojavila se kao nova redovna marka sa novim nazivom države, sa motivom Filatelistička lupa, 7. avgusta 2003. godine, kat. br. 3025, u tiražu od 1,5 miliona. Ova nominala služila je uglavnom kao nadopuna frankature. Primećeno je da se uz marke „1/R” i 1 dinar – Lupa, nalazi franko marka od 5 dinara, kat. br. 2643, sa motivom Bogorodica Ljeviška, iz perioda SCG, uz druge marke do pune tarife za odnosnu pošiljku. Pošiljke frankirane sa markom „1/R” ređe su od pošiljki sa markom sa motivom Filatelistička lupa.

Nominala od 8 dinara

Nominala od 8 dinara pripada trećem redovnom izdanju iz avgusta 2003. godine sa motivom Dostavno vozilo, u tiražu od 2 miliona. Prema važećoj tarifi u tom momentu, namenjena je frankiranju štampanih stvari – tiskovina prve stope težine. Pored ove osnovne namene idealno se uklapala u tu prvu poštansku tarifu za vreme SCG, u kojoj je cenovnik bio uglavnom u parnim ciframa. Poznata mi je njena upotreba na pošiljkama za koje je namenjena, ali i pored njene pogodnosti za primenu u frankiranju, malo se nalazi na pošiljkama iz perioda prve tarife. Iznenaduje njena masovna upotreba u 2005. godini, kada je njeno uklapanje u zbir tarifnog stava bilo teže. U 2005. godini najčešće se nalazi na dopisnicima, čija je poštarina bila 13 dinara, u kombinaciji sa drugim nominalama.

Nominale od 10 i 13,50 dinara

Ove nominale pripadaju četvrtom redovnom izdanju, izašle su za novogodišnje praznike, pa u katalogu „Jugomarke” nose naziv „Novogodišnje marke”. Nominala od 10 dinara sa motivom Deda Mraz, kat. br. 3047, u tiražu od 1,55 miliona. Nominala od 13,50 dinara sa motivom Ukras za jelke. kat. br. 3048, u tiražu od 1,05 miliona.

Nominala od 10 dinara služila je za frankiranje dopisnica, umesto redovnih 12 dinara, a nominala od 13,50 dinara za frankiranje pisama prve stope težine, umesto redovnih 16 dinara. Ova povlašćena tarifa u unutrašnjem saobraćaju važila je od 21.11.2003. do 15.01.2004. godine. Moja konstatacija oko povlašćene tarife čini se drugačija od podatka u časopisu „Fila Hobby”, gde je izneto da su ove dve marke namenjene, prva za dopisnicu (razglednicu) i druga za čestitku u koverti sa umanjenom tarifom za 15%. Štamparski tabak sadrži 100 komada, ali su marke prodavane isključivo u sveščicama, karnetima sa 10 komada. Ne osporavam tačnost ovog podatka, ali se onda postavlja pitanje, kako je i kome odobran popust, da li samo onima koji šalju više od 10 čestitki? U zbirci imam tri pisma i jednu dopisnicu, od kojih se samo za jedno može pretpostaviti da je bila čestitka, dok su ostala bila klasična pisma. Pismo koje pominjem je poslato u Beogradu, u lokalnu, 31.12.2003. Dofrankirano je markom Hram Sv. Save od 8 dinara. To bi potvrdilo predpostavku da je u pitanju čestitka predata na pošti. Postavlja se samo pitanje da li je pošiljaoc kupio ceo karnet ili je i marku stavila pošta. Primetio sam da su ove pošiljke dosta retke, a možda upravo iz razloga što su prodavane na neobičan način, kako je navedeno u citiranom časopisu. Posle 15.01.2004. godine ima dosta pisama frankiranih sa 10 dinara, dok je 13,50 dinara ređa.

Pod kat. br. 3049 sa motivom Snežne pahuljice izdata je marka od 26,20 dinara, koja je služila za frankiranje čestitki u međunarodnom saobraćaju – dopisnica. Ova nominala u unutrašnjem saobraćaju je veoma retka, a meni lično nije poznata ni u međunarodnom saobraćaju, što ne znači da nema takvih primera.

Nominala od 12 dinara

U 2003. i 2004. godini izdata su četiri izdanja ove nominale, od čega su dva izdanja bila pomoćna.

Marka izdata 2003. godine koja pripada pomoćnom izdanju 12din/0,20 dinara sa motivom Crkva Lazarica, kat. br. 3023 u tiražu od 410 hiljada. Radi se o osnovnoj marki, koja je izašla za vreme SRJ u nominali od 0,20 dinara u zupčanju 13¼ i 12½, pretisnutoj sa 12/0,20 dinara crnim pretiskom. Katalog „Jugomarke” navodi da su za pretiskivanje korišćene marke oba zupčanja, iako ne tako decidno, kao što je u tekstu za pretisnu za marku kat. br. 3023. Navedena su dakle oba zupčanja, čime se ponavlja ista priča kao sa markom „R” iz 1993. i 1997. godine. Marka sa pretiskom u zupčanju 13¼ meni nije poznata.

2003. Preporučeno pismo prve stope težine frankirano sa 32 din. Celina sa slovnom oznakom „A” za SRJ – 2002. god + nominala od 16 din izdanje za SCG – 2003. god, serije USKRS. Poštanska taksa po težini „A” – 16 din taksa za preporuku nominala od 16 din.

Druga marka iste nominale sa motivom Glava devojke sa slušalicama, kat. br. 3027, izdata u vreme SCG kao redovno izdanje u tiražu od 2 miliona primeraka i namenjena je za frankiranje dopisnica. Neka mi bude dozvoljno da oko upotrebe ova dva izdanja nominale od 12 dinara, učinim malu digresiju, bolje reći naizgled preslobodnu konstataciju, kada se uopšte radi o učestalosti korišćenja pojedinih nominala na pošiljkama.

Obe nominale izdate 2003. godine čini se da su veoma retko korišćene za frankiranje dopisnica. U svojoj zbirci imam samo po jedan objekat frankiran jednom odnosno drugom markom i to upotrebjene u 2004. godini. I uopšte, može se govoriti o malom broju putovalih dopisnica, a među nađenim iz 2003. i 2004. godine, najčešće su frankirane markama iz ranijeg perioda, koje u ostale u važnosti. Međutim, našao sam dva pisma iz 2004. godine frankirana markama kat. br. 3027, od kojih jedno parom maraka (pismo druge stope težine po tarifi od 24 dinara). Čudno je da tih upotrebljenih maraka nije bilo više. Za pomoćno izdanje 12/0,20 dinara to bi i moglo da se razume zbog relativno malog tiraža, ali ne i za marku kat. br. 3027 čiji je tiraž dosta veliki. Ta marka se u 2005. godini, kada je poštarina za dopisnicu bila 13 dinara, pojavljuje masovno u raznim kombinacijama, takođe i na pismima, što bi ukazivalo da je ta marka tek tada puštena u promet u većem obimu.

Na ovom mestu navodim neke primere frankiranih dopisnih karata u 2003. i 2004. godini, gde je frankiranje izvršeno neodgovarajućom nominalom. Tako su pošte u Beogradu, Bačkoj Palanci, Knjaževcu, frankirale dopisne karte sa markom od 16 dinara, motiv Dostavno vozilo, kat. br. 3024, ili sa markom od 16 dinara sa motivom Ratna zastava iz 2004. godine, kat. br. 3184 po „Michel”-u. Uz ovu marku su uglavnom i doplatne marke za Hram Sv. Save, a pošiljke datiraju iz perioda 15.12.2003. do 24.05.2004. godine.

U 2004. godini su takođe izdata dva izdanja ove nominale. Prvo, redovno novo izdanje povodom 200. godišnjice Prvog srpskog ustanka, sa motivom Orašca, kat. br. po „Michel“-u 3183, u tiražu od 1,7 miliona sa nazivom države SCG. Posle izvesnog vremena pojavljuje se pomoćno izdanje 12/0,01 dinar sa motivom Manastir Morača, kat. br. po „Michel“-u 3212/A u zupčanju 13¼, te u zupčanju 12½ kat. br. 3212/C po kat. „Michel“ u tiražu od 617 hiljada. Naziv države „Jugoslavija“ nije pretisnut, što je kako smo videli slučaj i kod prethodnih pomoćnih izdanja, sa pretisnutom vrednošću na markama sa ranijim nazivom države.

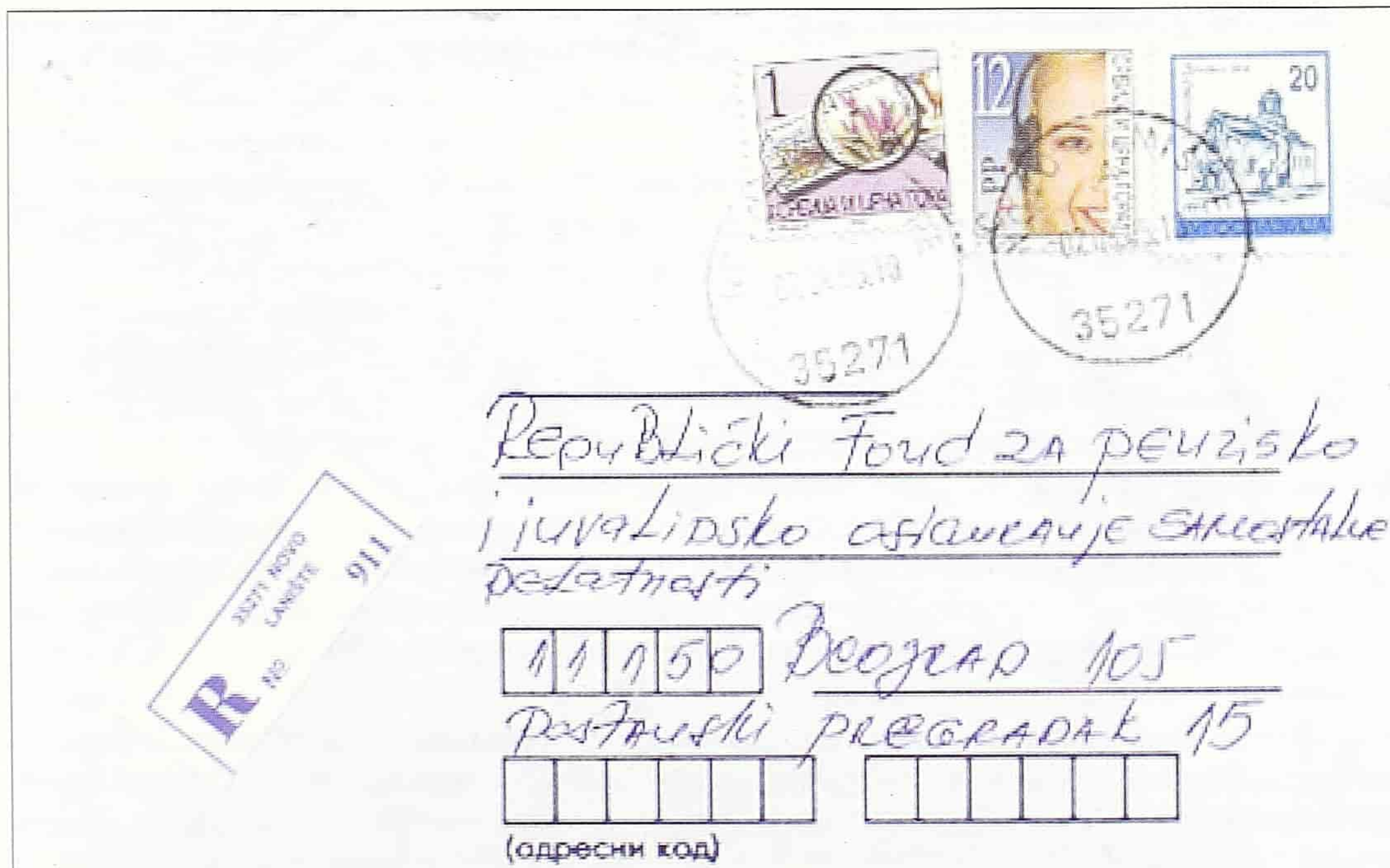
Za ovo pomoćno izdanje korišćena je marka od 0,01 dinara, kat. br. 2558 i postoji pretisnuta u oba zupčanja, pri čemu je u zupčanju 13¼ veoma retka. Primećena je na putovalim dopisnicama, a navodno postoji i na pismu.

Da napomenem na ovom mestu da je interesantna pojava nominale 12/0,05 dinara, koja je korišćena za pretisak 32/0,05 dinara. U časopisu „Fila Hobby“ br. 1/05 u tekstu „Špekulativne rabote“ ima više podataka i korisnih i važnih informacija o ovom izdanju.

Ista ova marka od 0,01 dinara – motiv Manastir Morača je krajem 2002. godine radi upotrebe tokom SRJ pretisnuta ljubičastim pretiskom 12/0,01 dinar, u tiražu od 400 hiljada. Njena upotreba u SCG je veoma retka. Kod marke u crnom pretisku postoje manje greške u pretisku, koje mogu dovesti u sumnju autentičnost takvih komada, no promena podloge „12“ na „32“ je klasična špekulativna rabota. Ova nominala, kao i marka „Zbor u Orašcu“ su ređe na pošiljkama u 2004, a u 2005. godini nalaze se u masovnoj upotrebi u kombinaciji sa nominalom id 1 dinara, kao tarifa za dopisnice.

Nominala od 16 dinara

Ova nominala je najviše korišćena prema prvoj važećoj tarifi u SCG za frankiranje običnih pisama, a takođe i u raznim kombinacijama. U toku 2003. i 2004. godine postoje njena dva redovna izdanja, a kao nominala nalazi se i na više prigodnih izdanja, kao jedna od maraka u seriji ili kao solo izdanje.

2005. Preporučeno pismo prve stope težine frankirano sa 33 din kombinacijom nominala od 1 din + 12 din izdanje za SCG – 2003. god + 20 din izdanje za SRJ – 1996. god. Poštanska taksa po težini 16.50 din, taksa za preporuku 16.50 din

Prvo izdanje ove nominale iz avgusta 2003. sa motivom Dostavno vozilo, kat. br. 3136 po „Michel”-u je u tiražu od 3 miliona primeraka. Deo ovog tiraža od 1,7 miliona je upotrebljen za pretiskivanje ove marke na 16,50/16dinara, te je njen stvarni tiraž 1,3 miliona.

Drugo izdanje ove nominale je iz marta 2004. godine sa motivom Ratna zastava u tiražu od 11 miliona, kat. br. 3184 po „Michel”-u. Upotreba ove marke je takođe bila masovna.

Poznata mi je upotreba nominale od 16 dinara – Dostavno vozilo sa markom od 16 dinara – Hram Sv. Save, kao i 16 dinara – Dostavno vozilo sa 16 dinara – Božić, na preporučenim pismima u periodu prve tarife za vreme SCG, kada je poštarina iznosila 32 dinara.

Nominala od 28,70 dinara

Izdata je 2004. godine kao novo redovno izdanje, namenjeno za frankiranje običnih pisama prve stope težine u međunarodnom saobraćaju sa motivom Lik Karađorđa, kat. br. 3185 po „Michel”-u, izašla je 2004. godine u tiražu od 1,6 miliona primeraka. Koliko mi je poznato, retko se sreće na pošiljkama u unutrašnjem saobraćaju.

Nominala od 32dinara

Kroz 2003. i 2004. godinu izašla su tri redovna izdanja ove nominale, od kojih je jedno pomoćno. Najpre, u 2003. godini izašlo je novo redovno izdanje sa motivom TV ekrani sa slovnim oznakama KDS, kat. broj 3028, a po „Michel”-u 3137, u tiražu od 1,5 miliona. 2005. godine, ova marka je pretisnuta novom nominalom 33/32dinara, sa tiražom od 670 hiljada, tako da je dakle tiraž osnovne marke bio 830 hiljada.

U 2004. godini imamo još dva izdanja ove nominale. Najpre, novo redovno izdanje sa motivom Deca kao budućnost Srbije, kat. br. po „Michel”-u 3186, u tiražu od 1,3 miliona. Drugo izdanje iz 2004. godine je pomoćno 32/0,05dinara, kat. br. po „Michel”-u 3213. Za pretiskivanje je upotrebljena marka od 0,05 dinara sa motivom Manastira Gračanica iz perioda SRJ. Naziv „Jugoslavija” nije pretisnut. U svom osnovnom obliku ova marka postoji u zupčanju 12½ i 13¼. I kod ove marke javlja se ista priča kao kod nominale 12/0,01dinar – razni specijaliteti i nije propuštena prilika da se nominala od 32 dinara, nađe pretisnuta na marci od 0,01 dinar sa motivom Manastira Morača kat. br. 2558. Takođe, pomoćno izdanje 32/0,05dinara ređe se javlja i u zupčanju 13¼, kat. br. 3213A po „Michel”-u.

Kod ove nominale postoji jedna lepa osobina, zadebljanje brojke „32”, koja se prema časopisu „Fila Hobby” javlja kao tipična osobina na 56. mestu u tabaku. U tom slučaju je verovatno da se nalazi na marki u oba zupčanja. Lično mi je poznata na pismu u zupčanju 12½.

Inače nominala od 32 dinara se u SCG pojavljuje kao prigodno izdanje više puta i sreće se na pošiljkama.

Redovna izdanja u SCG u 2005. godini

(Poštanska taksa od 01.01.2005. do 21.02.2007.)

S obzirom da je 01.01.2005. godine stupila na snagu nova (druga) poštanska tarifa u unutrašnjem poštanskom saobraćaju tokom perioda SCG, nastala je potreba za uvođenje novih nominala, pa je tome bio i prilagođen program redovnih izdanja u 2005. godini. Kod novih prigodnih izdanja, nominale takođe prate nove tarifne stavove, no njihova upotreba je dosta retka, što bi bilo logično ako se znaju mali tiraži od 30.000 primeraka s jedne strane i broj poštanskih jedinica u to vreme, oko 1500.

Nominala od 0,50 dinara

U 2005. godini imamo dva izdanja ove nominale, jedno pomoćno i drugo novo redovno. Za pomoćno izdanje 0,50/R korišćena je marka sa slovnom oznakom „R”u zupčanju 12½ iz 1997. godine, kat. br. 2495a po „Michel”-u kat. br. 3238. Pretisak je ljubičast, a naziv „Jugoslavija” nije pretisnut. Tiraž je bio 412.500 primeraka. Druga izdata marka je redovno izdanje od 0,50 dinara, sa motivom Pinceta na markama, sa nazivom SCG, „Michel” katalog kat. br. 3225, u tiražu od 500hiljada komada.

Nominala od 5 dinara

Kao novo redovno izdanje izašla je marka od 5 dinara u aprilu sa motivom Goč, sa nazivom SCG, kat. br. po „Michel“-u 3265, u tiražu od 500 hiljada, koja je trebalo da zameni nominalu od 5 dinara sa motivom Bogorodica Ljeviška iz ranijeg perioda državnosti. Korišćenje ova marke masovno je nastavljeno i posle pojave novog izdanja.

Nominala od 13 dinara

Ova nominala izdata je kao novo redovno izdanje sa motivom Jablanica, „Michel“ katalog br. 3266, u tiražu od 500 hiljada i služila je za frankiranje dopisnica. Poznata je i njena upotreba na preporučenim pismima, kao deo frankature. Inače, tokom 2005. godine susreće se upotreba ranijih i dalje važećih izdanja:

12/0,001 dinara Manastir Morača i 12 dinara Zbor u Orašcu, sa markom od 1 dinara ili 2x0,50 dinara na dopisnicama, kao frankatura od 13 dinara.

Nominala od 16,50 dinara

U ovom periodu imamo dva izdanja ove nominale, jedno pomoćno i jedno novo redovno. Za pomoćno izdanje sa pretiskom 16,50 dinara u crnoj boji, „Michel“ katalog br. 3236 u tiražu od 1,7 miliona, poslužila je nominala od 16 dinara iz perioda SCG 2003. godine sa motivom Dostavno vozilo, kat. br. po „Michelu“-3136. I pored velikog tiraža, nisam primetio da je masovnije korišćena za frankiranje običnih pisama, čemu je bila namenjena, odnosno da se više sreće frankatura 16+0,50 dinara.

Kao novo redovno izdanje, nominala od 16,50 dinara, pojavila se marka sa motivom Planina Zlatibor, kat. br. po „Michel“-u 3246, u tiražu od 500 hiljada. Masovno je korišćena. Poznata je i njena upotreba na preporučenim pismima u kombinaciji sa prethodnim pomoćnim izdanjem iz ove godine.

Nominala od 33 dinara

I kod ove nominale tokom 2005. godine imamo dva izdanja, jedno pomoćno i drugo, redovno.

Pomoćno izdanje sa pretiskom 33/32 dinara, kat. br. po „Michel“-3237 u tiražu od 670 hiljada. Za pretiskivanje je upotrebljena redovna marka iz 2003. godine sa motivom KDS, koja je već ranije opisana.

Drugo izdanje ove nominale je redovno izdanje od 33 dinara sa motivom Kopaonik, kat. br. po „Michel“-u 3247, u tiražu od 500 hiljada.

Ova nominala je namenjena za preporučena pisma, a oba izdanja, i pomoćno i redovno su pođednako korišćena.

Frankiranje poštanskih pošiljaka u 2006. godini

Kao i u svemu drugom, ova godina je prelomna i u pogledu frankiranja poštanskih pošiljki. Crna Gora je već 15.12.2005. godine počela sa izdavanjem maraka sa nazivom države „Crna Gora-Montenegro“ kroz redovno izdanje od 4 vrednosti, dok je na području Srbije nastavljeno korišćenje važećih izdanja iz perioda SCG. U toj godini trebalo je obezbediti obeležavanje više značajnih jubileja po već donetom programu izdanja, pa je tako i nastavljeno.

S obzirom na nastale državno-političke promene tokom godine, imamo dva perioda ove godine. Prvi do 21.05. i drugi od tog datuma do kraja godine.

Referendumom održanim 21.05. Crna Gora se opredelila za punu samostalnost i već je raspolagala svojim izdanjima poštanskih maraka.

Na osnovu ličnih saznanja i razmene informacija može se konstatovati da je obim poštanskog prometa u periodu od tih nekoliko meseci bio umeren, pri čemu je pretežno korišćeno nekoliko izdanja redovnih maraka. Prvo, iz perioda SRJ, nominale 5 dinara – Bogorodica Ljeviška, 10 dinara – Manastir Žiča i 20 dinara – Manastir Dečani; drugo, iz perioda SCG, 1 dinar – Filatelistička lupa, 12 dinara – Zbor u Orašcu, 0,50 dinara – Filatelistička pinceta, 5 dinara – Goč, 13 dinara – Jastrebac i 33 dinara – Kopaonik. Takođe, korišćene su i prigodna izdanja od 16,50 dinara – Pregovori o pridruživanju EU i 28,70 dinara – Krst kaluđera Jerotija, sve iz 2005. godine.

2005. Preporučeno pismo prve stope težine frankirano sa 33 din kombinacijom nominala od 1 din + 12 din izdanja za SCG – 2003-2004 god + 20 din izdanje za SRJ – 1996. god. Poštanska taksa po težini 16.50 din, taksa za preporuku 16.50 din.

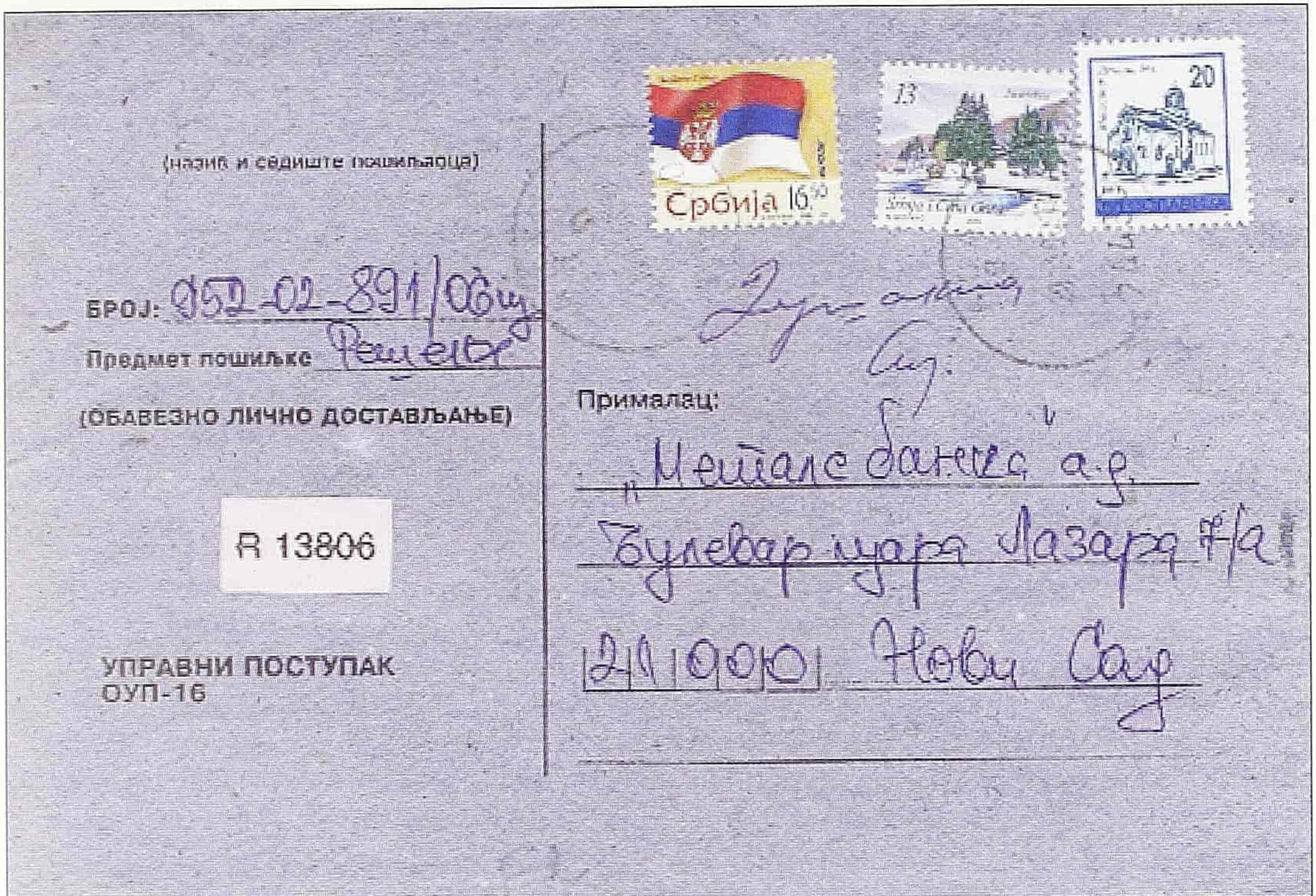
Tokom tog kratkog perioda još uvek zajedničke države, izašlo je jedno novo izdanje i to od 46 dinara, sa motivom Trg Republike, u tiražu od 500 hiljada, koje se ni na koji način ne uklapa u zatečenu poštansku tarifu, niti u sledeću iz 2007. godine. Nisam uspeo da nađem ni jednu pošiljku za koju je korišćena ova nominala, a našao sam samo jednu pošiljku frankiranu sa 33 dinara izdanja sa motivom Jovan Sterija Popović.

Krajem juna, uspostavljanjem pune državnosti Republike Srbije, 30.06. izlaze redovne marke sa nazivom države SRBIJA, nominala od 16,50 dinara, sa motivom Državna zastava u tiražu od 3 miliona i 20 dinara, sa motivom Državni grb, u tiražu od 500 hiljada. U oktobru izlazi redovno izdanje nominale 8 dinara, sa motivom Manastir Žiča, u tiražu od 1 milion primeraka.

Bilo je za očekivati da će nadležni organi odlučiti da se prevaziđe već prisutna situacija jednovremene upotrebe različitih izdanja iz raznih perioda državnosti i sa nazivima raznih država, nekih od ranije ili od kasnije nepostojećih. Međutim, nastavilo se korišćene zatečenih izdanja maraka sa nazivom „Jugoslavija”, dakle iz tri različita perioda državnosti i nazivom SCG, iz dva perioda državnosti. Što je mnogo, mnogo je. I pored prepreka koje su postojale, verujemo da se mogao naći način da se, sa ne previše truda i novca, brzo izvrši zamena pretiskivanjem postojećih ili izdavanjem novih izdanja, bar za najfrenkventnije poštanske pošiljke.

U nastavku ću iskoristiti prostor da kroz nekoliko primera prikažem kako su se frankirale pošiljke u tom drugom periodu 2006. godine.

1. Pošta 24430-Ada, preporučeno pismo od 30.11.2006. frankirano sa 49,50 i to 13 dinara – motiv Jastrebac, izdanje 2005. godine plus 16,50 – motiv Državna zastava, izdanje Srbije i plus 20 dinara – Manastir Dečani, izdanje pod nazivom Jugoslavija. Ovde dakle imamo marke iz tri državno-pravna statusa odnosno iz tri države.

31.11.2006. Preporučeno službeno pismo frankirano sa 49.50 din kombinacijom nominala od 2' din izdanje za SRJ + 13 dinara izdanje za SCG + 16.50 din izdanje za Srbiju. Jedna država sa tri naziva. Poštanska taksa 33 din za preporuku + 16.50 din za težinu. Poštanska taksa od 1. januara 2005.

2. Pošta 12104-Požarevac, preporučeno pismo od 27.12.2006. godine frankirano sa 33 dinara kombinacijom „R” kompjuterske nalepnice sa nazivom države Jugoslavija sa ukucanih 0,00 dinara, zatim obična kompjuterska nalepnica za frankiranje sa ukucanih 16,50 dinara za težinu sa ukucanim nazivom države Srbija, i marka od 16,50 dinara sa motivom N. Tesla iz 2006. godine, iz perioda SCG. Ovde je interesantno da je „R” kompjuterska nalepnica iskorišćena samo da označi da je pismo preporučeno umesto obične „R” nalepnice, a za preporuku je iskorišćena nominala od 16,50 dinara.

3. Pošta 22300-Stara Pazova, preporučeno pismo od 02.03.2007. godine frankirano sa 40 dinara kombinacijom nominala 0,10 dinara-Manastir Ostrog iz peioda SRJ, plus 2x0,20 dinara-Crkva Lazarica, plus 1 dinar – Filatelistička lupa, plus 3x5 dinara – Goč, plus kompjuterska plava nalepnica, frankirana sa 23,50 dinara, sa nazivom države Srbija. Ovde je već primenjena nova poštanska tarifa, koja je stupila na snagu 21.02.2007. godine od 20 dinara za prosto pismo prve stope težine i 20 dinara za preporuku, ukupno 40 dinara.

Kada sam pisao o frankiranju dopisnica u 2003. i 2004. godini, pomenuo sam da su pošte možda imale problem sa nedostatkom nominale od 12 dinara, pa su dopisnice frankirale sa 16 dinara. U 2005. godini opet imamo sličan slučaj, kada je tarifa za dopisnice iznosila 13 dinara, a pošte frankirale iste sa 16,50 dinara. Pitam se da li je i ovoga puta u pitanju nedostatak odgovarajuće nominale ili nešto drugo.

U nastavku evo nekoliko primera.

1. Pošta 11176-Beograd 52, dopisnica od 06.07.2005. godine, frankirana nominalom od 12 dinara – Zbor u Orašcu i kompjuterskom nalepnicom od 4,50 dinara, ukupno 16,50 dinara.

2. Pošta 11127-Beograd, dopisnica od 14.09.2005. godine, frankirana nominalom od 16,50 dinara – Planina Zlatibor.

3. Pošta 21400-Bačka Palanka, 12.09.2005. frankira dopisnicu nominalom od 16 dinara – motiv Zastava 2004. godine plus kompjuterska nalepnica od 0,50 dinara.

Mašinski franko žigovi u SCG

(upotreba na području Srbije)

Tokom perioda SCG poštanske pošiljke su frankirane i franko žigovima. U zavisnosti od toga ko ih koristi mogu biti dvojaki. Prvi, gde korisnici mogu biti razne institucije i firme. Ovi žigovi obično u svom levom uglu nose tekstualni naziv firme ili institucije. Desni deo žiga je predviđen za ime i broj nadzorne pošte, sa kojom se obračunavaju poštanske usluge za duži period, za odštampavanje takse za određenu vrstu pošiljke, kao i za ime države. Koliko mi je poznato, franko žigovi iz tog perioda nose naziv države SRBIJA I CRNA GORA. Druga vrsta franko žigova su oni koji se koriste direktno na matičnim poštama i sadrže samo ime i broj pošte kojoj pripadaju, odštampanu odgovarajuću taksu i naziv države.

Moju pažnju privukli su uglavnom franko žigovi druge vrste – upotrebljeni na matičnim poštama, kojima su se frankirale privatne pošiljke. Oni se u ovom periodu ređe koriste, a što je interesantno, našao sam ih samo na poštama u Vojvodini. To su jedini franko žigovi, koji u sebi nose naziv države SRBIJA I CRNA GORA. Daću u nastavku njihov kratak opis i navešću pošte koje su ih koristile. U 2003. godini nisam našao ni jedan franko žig matičnih pošta, što ne mora da znači da ih nema. Taj podatak je interesantan da bi se videlo kada su uvedeni u upotrebu odnosno povučeni iz upotrebe formiranjem države SRBIJE. Na teritoriji Centralne Srbije nisam našao ni jedan franko žig upotrebljen na matičnim poštama za bilo koju vrstu pošiljke.

Žigovi su svi crvene boje i sastoje se iz dva dela. Levi deo je kružnog oblika. S gornje strane u krugu je lučno napisano ime matične pošte, a u donjem delu opet lučno broj pošte. Po sredini kruga je datum sa arapskim ciframa, godina je dvocifrena. Desni deo je pravougaonik, koji u gornjem i donjem delu ima pravougaona polja, u kojima je upisano ime države, gore latinicom, dole ćirilicom. Srednje polje je podeljeno vertikalom na dva dela. Levi deo sa amblemom „PTT”, a u desnom je odštampana potrebna nominala. Neki od ovih žigova imaju u kružnom delu levo i desno od datuma blizu ivice, slovo „A”. Do sada sam našao da su ovi franko žigovi upotrebljavani na tri načina.

Prvi način, sa odštampanom nominalom koja odgovara određenoj vrsti pošiljke, kao što su sledeći primeri:

Taksa za obično pismo prve stope težine od 01.01.2005. godine iznosila je 16,50 dinara. U kružnom delu slovo „A”, upotrebljen na pošti Subotica 24101 dana 17.02.2005. i drugi primer:

Taksa za dopisnicu u 2004. godini je iznosila 12 dinara. U kružnom delu slovo „A” upotrebljen na pošti Senta 24400, dana 09.01.2004. godine.

Drugi način, kombinovani franko žig, uvek u kombinaciji sa markom, kao u sledećem primeru:

Taksa za preporučeno pismo prve stope težine od 01.01.2005. godine iznosila je 33 dinara. U ovom slučaju pismo je frankirano markom nominale 32 dinara, koja je poništena franko žigom, koji u sebi nosi odštampanu taksu od 1 dinara, ukupno 33 dinara. Upotrebljen na pošti Subotica 20.01.05.

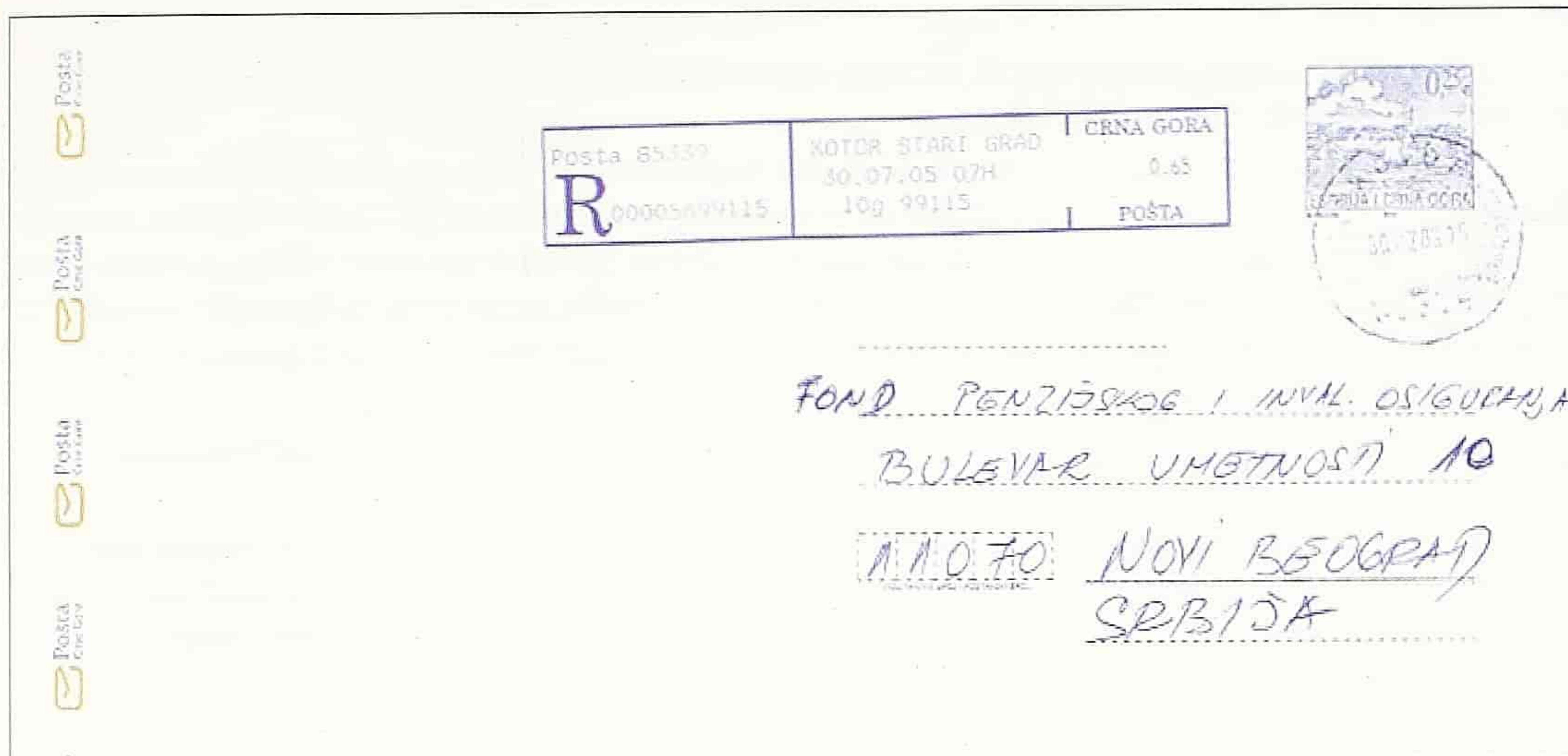
Treći način, franko žig za poništavanje maraka na pošiljkama, kao u sledećem primeru:

Pošiljka je frankirana sa markom-markama prema poštanskoj taksi za pošiljku, pa su marke poništene franko žigom, koji ima odštampanu taksu „0,00 dinara”, upotrebljeno na pošti 24000 Subotica.

Frankiranje pošiljaka na teritoriji Crne Gore u periodu SCG

Prve redovne marke koje su služile samo za upotrebu u Crnoj Gori su tri izdanja iz perioda SRJ. Prvo, redovno izdanje sa slovnom oznakom „A”-plava, kat. br. 2971 sa nazivom države „Jugoslavija”, namenjena za pisma u unutrašnjem saobraćaju prve stope težine. Drugo, redovno izdanje sa slovnom oznakom „R”-bordo, takođe sa nazivom „Jugoslavija”, kat. br. 2972, koja je služila za prenos preporučenih

30.7.2005. Pošta KOTOR SATRI GRAD – CELINA izdanje za upotrebu u Crnoj Gori 2004. god sa utisnutom nominalom od 0.25 EUR i nazivom „Srbija i Crn. Gora”. Nalepnica „R” Pošte Crne Gore. Poštanska taksa 0.25 EUR za težinu i 0.40 EUR za preporuku.

pošiljki. Treće, marka redovnog izdanja sa slovnom oznakom „E”-višebojna, kat. br. 2973, namenjena za pisma prve stope težine u međunarodnom saobraćaju, takođe sa istim nazivom države.

Sve tri marke izašle su 25. jula 2002. godine za upotrebu u SRJ.

Nove marke izdate septembra 2003. godine sa nazivom nove države SCG nose kat. br. 3034 i 3035. Pod kat. br. 3034, redovno izdanje od 0,25 evra, namenjeno za frankiranje pisama prve stope težine i dopisnica. Pod kat. br. 3035, redovno izdanje u nominali od 0,40 evra, namenjeno za prenos preporučenih pošiljki, kao i za prosto pismo druge stope težine od 20-100gr. Osim ovih, izdato je i redovno izdanje povodom novogodišnjih praznika u nominali od 0,25 evra, kat. br. 3058. Prema časopisu „Fila Hobby” br. 12/03 namenjeno je za čestitke u unutrašnjem saobraćaju – upotreba jedne marke, odnosno u međunarodnom – sa dve marke.

Po izlasku ovih novih maraka nisu povučene iz upotrebe tri prvoopisane marke iz perioda ranije državnosti odnosno naziva države. Po nekoj logici, slovne oznake tih maraka odgovarale bi nominali od 0,25 i 0,40 evra.

Prema podacima iz časopisa „Fila Hobby” i „Filaberza” sve do sada opisane marke – kako one tipa „A”, „R” i „E” iz ranijeg perioda, tako i tri vrednosti, izdate tokom SCG, prestale su da važe 15.12.2005. godine, na osnovu Odluke o povlačenju donete 29.11.2005. godine.

15.12.2005. godine izdate su nove poštanske marke od 0,25, 0,40, 0,50 i 0,60 evra sa nazivom CRNA GORA.

Oko povlačenja prethodnih izdanja maraka, odnosno primene donete odluke o povlačenju, objavljena su polemička mišljenja kroz našu filatelističku štampu. Zbog veoma kratkog perioda od donošenja do primene odluke o povlačenju, postoji sumnja u efikasnost primene odluke. Dodatno, postoji i dilema oko zatečenih prigodnih maraka, da li se odluka o povlačenju odnosi i na njih, o čemu su izneta dva različita mišljenja. Dakle, ostaje možda otvoreno pitanje da li ipak postoje mešovite frankature maraka čija je upotreba formalno prestala 14.12.2005. godine sa novim crnogorskim markama, čija je važnost započela 15.12.2005. godine. Isto tako, kroz filatelističku štampu se navodi i upotreba prigodnih maraka na teritoriji Crne Gore na sasvim regularan način predajom na „filatelističkim šalterima”. Na svaki način radi se o veoma specifičnom periodu naše opšte, pa i poštanske istorije, za koji se ne može reći da je u svemu bio regularan odnosno bez raznoraznih „neobičnosti” u upotrebi maraka i frankiranju, ovakve ili onakve vrste.

Bilo bi svakako interesantno ako bi se našla autentična pisma frankirana mešovitom frankaturom prethodnih sa novim crnogorskim izdanjem.

Nove poštanske marke sa nazivom još formalno nepostojeće države, korišćene su i to: marka os 0,25 evra za pisma prve stope težine. Poznato mi je pismo sa pošte Budva od 04.02.2006. godine, a marka od 0,40 evra za prenos preporučene pošiljke, kao i za obična pisma druge stope težine, poznata je na pismu sa pošte 81107 Podgorica od 09.03.2006. godine. Oba pisma su upućena za Beograd i svakako da mogu da deluju krajnje iritirajuće, kada u jednoj državi iz jednog njenog dela dolazi pismo, sa nazivom druge, nepostojeće države.

Nominala od 0,50 evra korišćena je za međunarodni saobraćaj – obično pismo i dopisnicu.

Nominala od 0,60 evra za aerograme I zone – zemlje Evrope.

U članku časopisa „Fila Hobby” u kome su objavljeni podaci o prestanku važenja maraka odnosno Odluci o njihovom povlačenju, navodi se da nema nikakvih podataka o prestanku važnosti poštanskih celina. Pominju se celine za treću seriju razglednica izdatu 2005. godine sa utisnutom nominalom 0,25 evra-plava i 0,50 evra-braon i nazivom države SCG. Poznate su mi ove celine iz 2006. godine, kada su već bile van upotrebe.

Utisnute nominale 0,25 evra-plava i 0,50 evra-braon, prertisnute su ljubičastim pretiskom sa trorednim tekstom „OVĐE/NALEPITI/VAŽEĆU MARKU”, dole levo sitnim slovima „Crna Gora/Montenegro”, a desno „Pošta/Crne Gore”. U sredini silueta koverta. Preko utisnutih maraka 0,25 odnosno 0,50, trebalo je zalepiti marke od 0,25 odnosno 0,50 evra samo sa nazivom države „Crna Gora – Montenegro”. Važnost ovih celina prestala je verovatno 15.12.2005. godine.

Inače, iz ovog perioda su mi poznate poštanske celine autentično upotrebljene u Crnoj Gori:

Dopisnica iz 1996. godine, slovna oznaka „A”, sa motivom Telefonska centrala, od 10.01.2005. godine.

Dopisnica iz 1997. godine, slovna oznaka „A” iz 2004. godine.

Koverat iz 2001. godine, slovna oznaka „A” iz SRJ iz 2004. godine.

Decembra 2004. godine prema podatku u časopisu „Fila Hobby” br. 1/05 izašla je celina od 0,25 evra sa motivom Panorama Budve i nazivom zajedničke države u tiražu od 100 hiljada. Meni je poznata takva celina poslata sa pošte 85339-Kotor Stari grad od 30.07.2005. godine, sa nazivom države „Crna Gora”. Pretpostavljam da je važnost ove poštanske celine istekla 15.12.2005. godine. Nije mi poznato da li je preko tih celina stavljan pretisak sa tekstom da se tu lepi važeća marka.

Pažnju sam posvetio celinama Crne Gore jer postoje štampane sa nazivom države SCG, iz kog razloga sam naveo samo celine iz perioda SRJ, koje su kod njih upotrebljavane.

U Srbiji takvih celina nije bilo i uglavnom su korišćene celine iz SRJ, pri čemu je interesantno da su neke pošte jednu istu celinu prihvatale kompletno, neke delimično, a neke uopšte ne.

U zaključku možemo da konstatujemo da se radi o temi koja pripada novom periodu naše poštanske istorije, vremenu u kome su se brzo smenjivale granice i nazivi država. Pošta se sa više ili manje uspeha prilagođavala tim promenama, često na način da nije mogla ili nije uspela da ih doslovno i blagovremeno prati. Na svaki način, članak treba da posluži kao podstrek da se sa još više zanimanja i istraživačkog žara tome posvetimo.

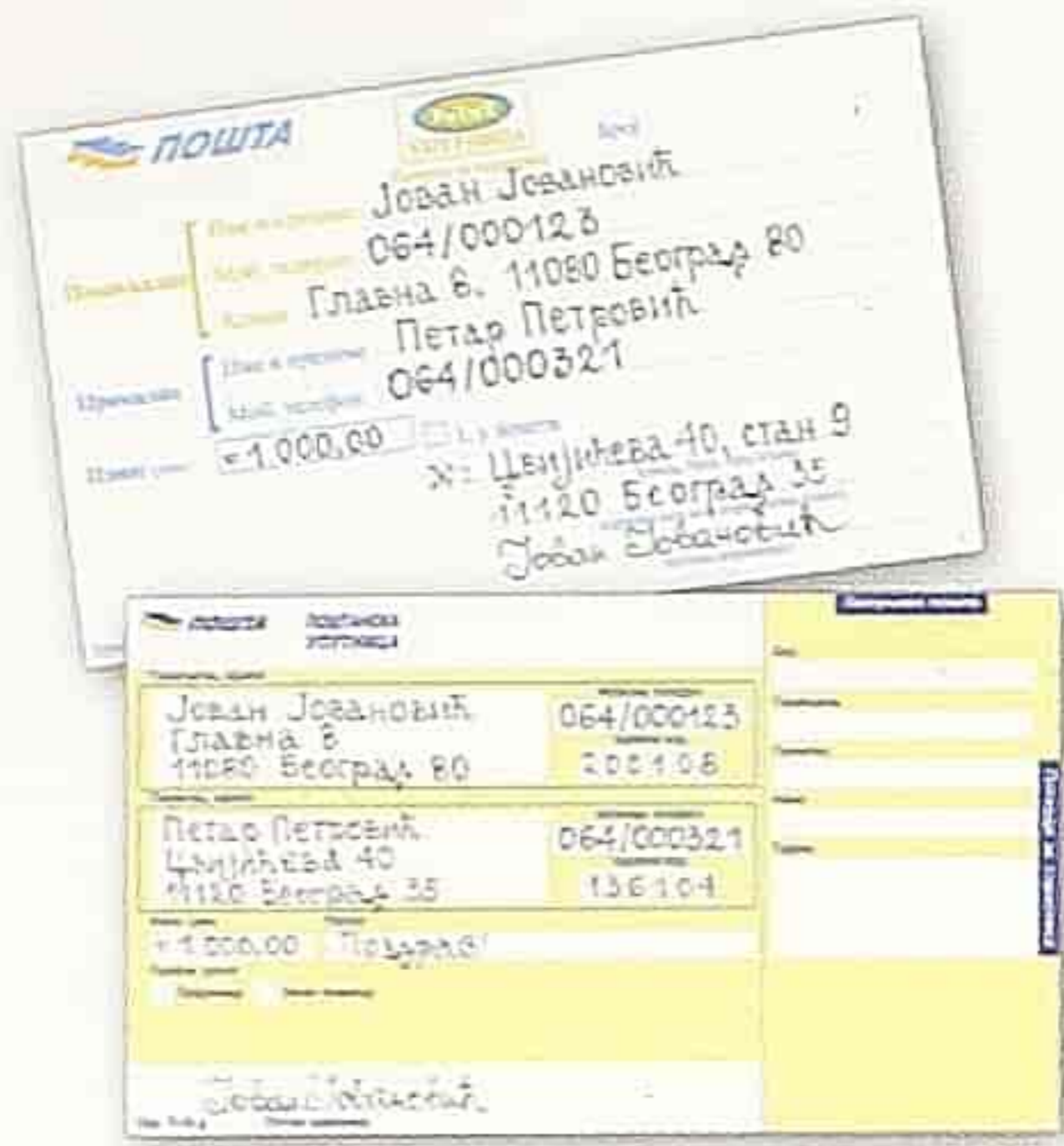
Da zaključim pominjanjem da su 01.03.2007. godine povučena iz optičaja i prestala da važe sva redovna i prigodna izdanja poštanskih maraka sa oznakama SR Jugoslavija i Državna zajednica Srbija i Crna Gora, kat. br. 2533/34 do 3232/3233/

Na kraju, zahvaljujem se kolegama Đorđu Jovčiću, Želimiru Maxu Smilevskom, Zoranu Boškoviću i Miroslavu Milanoviću na ukazanoj pomoći u pripremi ovog članka.

Literatura:

Časopis „Fila Hobby”, urednik Miroslav Milanović

Časopis „Filaberza”, urednik Zoran Bošković

POŠTANSKA uputnica POSTNET uputnica

Naš uputnički servis Vam omogućava

- dostupnost usluge korisnicima na teritoriji cele zemlje
  - transfer novca
    - iz bilo koje pošte
    - primaocu na bilo kojoj adresi u zemlji
- brz i pouzdan prenos novca
  - elektronski prenos podataka
  - kratki rokovi isplate
- izbor mesta isplate novca primaocu
  - na adresi primaoca
  - na šalteru bilo koje pošte
- komfor
  - jednostavne procedure slanja i podizanja novca
  - obaveštavanje korisnika o pristigloj uputnici na adresi
  - mogućnost trenutnog raspolaganja novcem
- praćenje statusa uputnice

O statusu uputnice možete se informisati na osnovu njenog broja:

  - na internet sajta Pošte www.posta.rs
  - pozivanjem Informativnog servisa 0700 100 300
  - slanjem SMS poruke:
    - za POŠTANSKU uputnicu: UPSTA<razmak>broj uputnice na broj 2377
    - za POSTNET uputnicu: PUSTA<razmak>broj uputnice na broj 2377.

Vaš novac
je već
stigao

POŠTA
www.posta.rs

ПОШТА

Од идеје до штампе.
Код нас можете све!
Од припреме
до израде
и дефинисања
коначног производа.

ХИБРИДНА ПОШТА
Прилазни пут Ада Хуји 11

контакт телефони: 011/ 3641 - 558, 3641 - 369

факс: 011/ 2755 - 070

e-mail: rihibridnaposta@ip.ptt.rs

 ПОШТА

РЈ „СРБИЈАМАРКА“

Палмотићева 2, Београд

Тел +381-11-32 31 952

Факс +381-11-32 41 331

rjsrbijamarka@jp.ptt.rs

Продавница

„ФИЛАТЕЛИЈА“

Таковска 7, Београд

Тел +381-11-33 43 248

